

Technická univerzita v Liberci

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra: Katedra filosofie
Studijní program: Specializace v pedagogice
Studijní obor: Humanitní studia a Historie se zaměřením na vzdělání

**VÁCLAV KLAUS - EKONOM, POLITIK,
PREZIDENT A OBČAN**
**VÁCLAV KLAUS - ECONOMIST, POLITICIAN,
PRESIDENT AND INHABITANT**

Bakalářská práce: 12-FP-KFL- 165

Autor:
Marie Matějčková

Podpis:

.....

Vedoucí práce: Mgr. Ing. Martin Brabec, PhD.

Konzultant:

Počet

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
53	0	0	0	19	2

V Liberci dne: 20. 7. 2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Marie Matějčková
Osobní číslo: P09000489
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obory: Humanitní studia se zaměřením na vzdělávání
Historie se zaměřením na vzdělávání
Název tématu: Václav Klaus - ekonom, politik, prezident a občan
Zadávací katedra: Katedra filosofie

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Student se bude v průběhu příprav řídit metodickými a organizačními pokyny vedoucího práce.

Cíl: Popsat politickou dráhu Václava Klause a poukázat na důležitá politická a ekonomická rozhodnutí. Autorka seznámí čtenáře s jeho hlavními názory na ekonomické a politické problémy. V poslední části se pokusí o zhodnocení politické kariéry Václava Klause i jeho myšlenek. Cílem je také prokázat orientaci v dané problematice.

Metodika a metody práce: Práce s novinovými články, primární a sekundární literaturou a jejich analýza a komparace.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

HÁJEK, Petr. Václav Klaus narovinu: hovory V. K. s Petrem Hájkem nejen o tom, co bylo, je a bude. Vyd. 2. Praha: Rabbit Rabbit, 2001. 356 s. ISBN 80-86335-03-8.

KLAUS, Václav. Evropa Václava Klause. Vyd. 2. Praha: Knižní klub, 2004. 208 s. ISBN 80-242-1239-0.

KLAUS, Václav. Modrá, nikoli zelená planeta: co je ohroženo: klima, nebo svoboda?. Vyd. 2. Praha: Dokořán, 2009. 212 s. ISBN 978-80-7363-243-4.

MANDLER, Emanuel. Oba moji prezidenti: Václav Havel, Václav Klaus. Vyd. 1. Praha: Libri, 2004. 191 s. ISBN 80-7277-280-5.

PEHE, Jiří. Klaus: portrét politika ve dvaceti obrazech. Vyd. 1. Praha: Prostor, 2010. 287 s. ISBN 978-80-7260-240-7.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Ing. Martin Brabec, Ph.D.
Katedra filosofie

Datum zadání bakalářské práce:

30. listopadu 2010

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2012



doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.

děkan

L.S.



doc. PhDr. Milan Exner, Ph.D.

vedoucí katedry

V Liberci dne 29. dubna 2011

Čestné prohlášení

Název práce: Václav Klaus - ekonom, politik, prezident a občan
Jméno a příjmení autora: Marie Matějčková
Osobní číslo: P09000489

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména § 60 – školní dílo.

Prohlašuji, že má bakalářská práce je ve smyslu autorského zákona výhradně mým autorským dílem.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval/a samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

Prohlašuji, že jsem do informačního systému STAG vložil/a elektronickou verzi mé bakalářské práce, která je identická s tištěnou verzí předkládanou k obhajobě a uvedl/a jsem všechny systémem požadované informace pravdivě.

V Liberci dne: 20. 07. 2012

Ráda bych na tomto místě poděkovala panu doktoru Martinu Brabcovi za jeho odborné vedení. Dále také svému manželovi a rodině, kteří mě ve studiu podporovali.

Anotace

Bakalářská práce se zaměřuje na život Václava Klause. Zabývá jeho politickou kariérou od roku 1989 až do roku 2011. Hlavní pozornost bude věnována jeho názorům na politické dění v Československé federaci a následně v České republice.

Klíčová slova

Václav Klaus, kupónová privatizace, opoziční smlouva, ODS, prezident

Annotation

The Bachelor's dissertation is aimed at the life of Václav Klaus. It focuses on his political career since 1989 to 2011. Attention is paid to his opinions on political events in Czechoslovakian federation and in the Czech Republic afterwards.

Keywords

Václav Klaus, opposition agreement, coupon privatization, ODS, president

Obsah

1	ÚVOD	7
2	ÚVODEM K PRVNÍ KAPITOLE	8
3	VÁCLAV KLAUS JAKO OBČAN	9
4	ÚVODEM K DRUHÉ KAPITOLE	11
5	OBDOBÍ MEZI LÉTY 1989 A 1997	12
5.1	OBČANSKÉ FÓRUM A VZNIK ODS	12
5.2	ROZDĚLENÍ FEDERACE	14
5.3	EKONOMICKÁ TRANSFORMACE	16
5.4	VOLBY 1996 A POLITICKÁ KRIZE	20
5.5	FINANCOVÁNÍ ODS	21
5.6	HODNOCENÍ VÁCLAVA KLAUSE V OBDOBÍ 1989 - 1997	22
6	ÚVODEM KE TŘETÍ KAPITOLE	25
7	OBDOBÍ MEZI LÉTY 1998 - 2002	26
7.1	VOLEBNÍ KAMPAŇ	26
7.2	VOLBY 1998	27
7.3	OPOZIČNÍ SMLOUVA	28
7.4	HODNOCENÍ VÁCLAVA KLAUSE A OPOZIČNÍ SMLOUVY	30
8	ÚVODEM KE ČTVRTÉ KAPITOLE	31
9	OBDOBÍ MEZI LÉTY 2003 - 2011	32
9.1	EVROPSKÁ UNIE	32
9.2	ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ	36
9.3	PREZIDENTSKÁ FUNKCE	40
9.4	VÁCLAV KLAUS A VZTAH K ODS	43
9.5	HODNOCENÍ VÁCLAVA KLAUSE V PREZIDENTSKÉM OBDOBÍ	45
10	ZÁVĚREM	47
11	POUŽITÉ ZDROJE	48
12	PŘÍLOHA Č. 1: TEXT OPOZIČNÍ SMLOUVY	
13	PŘÍLOHA Č. 2: ÚSTAVA ČR - HLAVA TŘETÍ, ČLÁNEK 62 A 63 OUŽITÉ	

1 Úvod

Tématem mé bakalářské práce je osoba Václava Klause a jeho veřejné působení. Je spojen s mnoha politickými funkcemi, které po roce 1989 v České republice zastával. Rozhodla jsem se zabývat tímto tématem, protože se dle mého názoru jedná o jednoho z nejvýznamnějších politiků polistopadové éry, který svými názory ovlivnil směřování České republiky. Působil v české politice od roku 1989 a působí v ní až do dnešních dní. Zastával mnoho vlivných pozic a po celých více než dvacet let se drží na politickém výsluní. Jeho působení a názory vyvolávají vždy velkou vlnu emocí. Má své velké příznivce i zaryté odpůrce. Domnívám se, že není politik, který by plnil výrazněji stránky českých novin a který by po smrti Václava Havla byl známější v zahraničí. Pro svou práci jsem si vybrala Václava Klause právě z důvodu, že se jedná v současné době o nejvýznamnějšího českého politika. O politickou situaci v České republice se zajímám již dlouhou dobu, a proto jsem si zvolila osobu, která mě nejvíce zaujala. Václav Klaus na mě zapůsobil svými kariérami úspěchy, a tak jsem se rozhodla zmapovat jeho život v souvislostech.

Ve své práci budu postupovat chronologicky. Nejprve se zaměřím na život Václava Klause před vstupem do aktivní politiky v roce 1989. Poté na jeho porevoluční politické aktivity, spojené především s privatizací, které v počátku vedly k jeho velké popularitě mezi občany, ale také k problémům v koalici, jenž vedly k jejímu rozpadu. Dále se zaměřím na období mezi léty 1998 - 2002, které se dostalo ve známost veřejnosti a médiím, především díky Opoziční smlouvě. Práce bude završena kapitolou pojednávající o dvou prezidentských obdobích, ve kterých Václav Klaus nejvýrazněji ovlivňoval svými názory zahraniční i domácí politiku. Nejvýznamněji se Václav Klaus zapsal do povědomí široké veřejnosti svými názory na Evropskou unii a životní prostředí. Hlavní pozornost budu věnovat jeho politickému působení po roce 1989 a také jeho názorům, které zastává již po dlouhá léta. Nebudu se tedy více zabývat jeho působením před rokem 1989, a také tématy, která nejsou dlouhodobého charakteru. Pro velké množství oblastí, ve kterých Václav Klaus působil a působí, nebude možné se zabývat všemi oblastmi jeho života. Pokusím se zabývat pouze těmi, které měli největší vliv na českou politiku.

Cílem bakalářské práce je seznámit čtenáře s osobou Václava Klause a jeho názory. Ve své práci se pokusím na základě analýzy prostudované literatury poukázat na jeho nejdůležitější politická a ekonomická rozhodnutí a v závěru každé kapitoly se pokusím na základě získaných informací o objektivní shrnutí, a také vlastní názor na danou problematiku.

2 Úvodem k první kapitole

V následující kapitole se budu snažit seznámit čtenáře se stručným životopisem Václava Klause, kterého se celá bakalářská práce týká. Představím životní cestu Václava Klause, kterou prošel, než se stal vysoce postaveným politikem a poukážu na důležité vlivy a rozhodnutí, která ho dovedla až na počátek revolučních let. Vliv rodiny na dítě je jistě nesporný, a proto je dobré poukázat na jeho dětství a dospívání. Seznámení se s prostředím, ve kterém byl vychován, a ve kterém žil, nám umožní lépe pochopit jeho povahové vlastnosti a možná kořeny některých jeho názorů a postojů.

Václav Klaus prožil celý svůj život ve velkoměstě, které mu poskytovalo velké množství příležitostí a uplatnění. Za pomoci svých rodičů, kterými byl podporován ke studiu a k věděni obecně, dosáhl nejen dobrých školních výsledků, ale také zájmu o další studium. Vysoká škola ekonomická, kterou se rozhodl studovat, mu otevřela dveře pro jeho další práci. Ekonomie se mu stala prací i koníčkem. Na prahu devadesátých let byl Václav Klaus ve správný čas na správném místě, což mu umožnilo zajímavou politickou kariéru, ovšem kdyby nebyl cílevědomým, nekompromisním a také velmi přizpůsobivý náhlým změnám a situacím, nemohl by být jedním z nejdéle působících politických činitelů v České republice.

3 Václav Klaus jako občan

Václav Klaus se narodil 19. června 1941 v Praze, kde v pražské části Vinohrady, prožil celé své dětství. Zde také vystudoval základní a střední školu. Byl velmi aktivní dítě a v dětství měl mnoho mimoškolních aktivit. Navštěvoval dětský pěvecký sbor Československého rozhlasu, dramatický kroužek, a také získal lásku ke sportům, které se později staly jeho největším koníčkem. Rodiče ho odmalička vedli ke ctižádosti, která pramenila z přesvědčení, že jejich syn musí v životě něčeho dosáhnout a být lepším, než byli oni sami, proto také dbali na dobré školní výsledky, které považovali za potřebný předpoklad k úspěchu. Také byl vychováván k návštěvě divadel a výstav, které jeho rodiče považovali za potřebný kulturní rozhled.

Václav Klaus měl velmi dobrý školní prospěch, ale jeho silnou stránkou nebyly technické předměty, které příliš neovládal. Jedním z důvodů, proč se rozhodl studovat Vysokou školu ekonomickou, byla snaha vyhnout se technice. Také jeho otec si přál, aby studoval ekonomickou školu, protože ji sám absolvoval, a chtěl, aby se syn ubíral stejným směrem. Protože mu ekonomický směr nebyl neznámým, viděl tuto možnost jako dobrou volbu. V roce 1958 byl Václav Klaus přijat na Vysokou školu ekonomickou a jeho studijním oborem se stal zahraniční obchod, kde získal červený diplom. Kromě studia na vysoké škole věnoval Václav Klaus mnoho času košíkové, kterou závodně hrál. V padesátých letech začal hrát košíkovou jako dorostenecký a juniorský československý reprezentant. Podařilo se mu probojovat do první ligy, kde působil téměř deset let. Po odchodu z první ligy působil ještě nějaký čas v lize druhé. Toto sportovní prostředí mu umožnilo výjezdy do zahraničí, kde se účastnil mnoha mezinárodních utkání, které pro něj byly, dle jeho názoru, velkou zkušeností do budoucích let.

Po absolvování vysoké školy měl Václav Klaus začít pracovat v podniku Ligna, zabývajícím se vývozem nábytku, ale musel nastoupit na roční vojenskou službu, kterou mu bylo umožněno absolvovat v Dukle Dejvice jako basketbalista. Po absolvování vojenské služby, byl přijat v roce 1964 do Ekonomického ústavu, a tak z jeho plánovaného nástupu do podniku Ligna sešlo. Ekonomický ústav se zabýval teoretickou ekonomikou a v šedesátých letech byl nejvíce ovlivněn Otou Šikem, který spolu se svými spolupracovníky prosazoval ekonomickou reformu, která byla založena na propojení plánované ekonomiky a trhu. V Ekonomickém ústavu se Václav Klaus setkal s některými ze svých budoucích kolegů např. s Tomášem Ježkem a Dušanem Třískou. Během šedesátých let měl také možnost absolvovat

dvě zahraniční stáže a to v Itálii a USA, na které dodnes rád vzpomíná. V roce 1968 se oženil s Livií Mištinovou, se kterou se seznámil při svých vysokoškolských studiích. Rok poté se jim narodil syn Václav a v roce 1974 syn Jan. Václav Klaus a Livia Klausová měli k sobě blízko nejen profesně, protože oba byli ekonomové, ale také svými zájmy, kterými bylo studium jazyků, cestování a také turistika. Přestože měli manželé mnoho společných zájmů, dle názoru Václava Klause, byla jeho manželka více citově založena, a díky tomu vnesla do jeho života více lásky a citu, kterého on často nebyl schopen pro své racionální založení. Jeho žena Livie, pochází ze Slovenska, které jako své rodiště má velmi ráda, a proto měl Václav Klaus možnost získat kladný vztah ke Slovensku. Často společně navštěvovali Slovensko, kam jezdili na návštěvy za příbuznými.

Od roku 1971 pracoval ve Státní bance československé, kde nebyl se svou prací plně spokojen a toto zaměstnání vnímal jako velmi nezajímavé, stejně jako celé období sedmdesátých let. Na jeho konci profesně povýšil a stal se vědeckým tajemníkem bankovní pobočky Československé vědecko-technické společnosti. Ze své pracovní pozice měl možnost pořádat ekonomické semináře, ve kterých se diskutovalo o stavu tehdejší ekonomie, a také se přicházelo s její kritikou. Zde se také setkal s řadou svých pozdějších politických a ekonomických spolupracovníků, ale také s řadou svých budoucích odpůrců. Například s D. Třískou, T. Ježkem, V. Dlouhým, a také J. Zielencem, M. Zemanem a mnoha dalšími. Jeho posledním zaměstnáním před listopadem 1989 byla práce v Prognostickém ústavu Československé akademie věd, kde také získal mnoho, mimo jiné, zahraničních kontaktů pro svou budoucí politickou činnost.

Životní cesta Václava Klause dává nahlédnout do zákulisí jeho osobnosti. Již od dětství se snažil být tím nejlepším a jeho ctižádostivost hraničila někdy, až s dravostí. Být neustále v opozici proti všem a všemu se stalo jeho image. Sportovní kariéra ho naučila být tvrdým a za žádnou cenu nedat protihráči najevo svou slabost. Svoji technickou připraveností, kterou byla znalost čtyř světových jazyků, a také znalostmi ekonomickými měl dobré předpoklady pro politický úspěch. Když se k tomu přidá jeho elegantní styl oblékání, jeho potřeba být neustále v kontaktu s lidmi, kterým vše vysvětluje, není divu, že se po roce 1989 stal velmi oblíbeným a úspěšným politikem, který vyčníval z řady a svou popularitu si zajistil na poměrně dlouhou dobu.

4 Úvodem k druhé kapitole

V druhé kapitole se zaměřím na první politické období Václava Klause, které probíhalo mezi léty 1989 až 1998. V tomto období probíhalo mnoho změn, které se dotkly všech oblastí života. Převážně se jednalo o politické a ekonomické změny, které provázely pád komunistického režimu a přechod k demokracii. Porevoluční období se neslo v duchu velkých očekávání, plánů a slibů. Mezi nově formující se politickou reprezentací se zařadil také Václav Klaus, který byl v Československé federální vládě ve funkci ministra financí. Ráda bych se zaměřila na důležitá politická uskupení, jakými na počátku devadesátých let bylo Občanské fórum a nově vznikající strana ODS, a na úlohu Václava Klause při rozdělování Československé federace.

Největší pozornost budu věnovat ekonomické transformaci a s ní spojené kupónové privatizaci, která budí do dnešních dní největší míru nevole a často rozporuplných reakcí. Představím názor Václava Klause a také názory jeho politických oponentů na kupónovou privatizaci. Na závěr kapitoly zhodnotím celé zmiňované období, které znamenalo výrazný vzestup i pád Václava Klause. Bylo též spojeno s ekonomickými problémy země, neprůhledným financováním strany a následnou vládní krizí, která vedla k pádu vlády.

5 Období mezi léty 1989 a 1997

5.1 Občanské fórum a vznik ODS

Václav Klaus po listopadu 1989 vstoupil do veřejného života jako člen Občanského fóra, které vzniklo spontánně 19. listopadu 1989 jako reakce na násilnosti provedené na studentech 17. listopadu 1989 a v počátcích mělo za cíl vymezit se proti Komunistické straně. Jeho členy se stali i někteří dlouhodobě aktivní politici a veřejně známé osobnosti např.: Václav Havel, Jan Sokol, Miloš Zeman, Petr Pithart, Jiří Dienstbier, Martin Palouš, Pavel Rychetský, aj.

Václav Havel vzhledem ke své prezidentské kandidatuře se do aktivního dění v Občanském fóru příliš nezapojoval a výrazněji v něm působil právě Václav Klaus. Občanské fórum bylo skupinou lidí s nejasným politickým cílem a jeho nefunkčnost byla založena na širokém názorovém spektru a pouhému vymezení se proti bývalému režimu. Mnozí politici proto předpovídali brzký rozpad Občanského fóra, právě z tohoto důvodu.

„Gen rozkladu mělo Občanské fórum v sobě již od svého vzniku, neboť šlo o vznik „proti něčemu“ a počátek zániku pak zákonitě nastal s prvním střetem „pro co“.“¹

Došlo proto k požadavku jasného vymezení Občanského fóra a společně s ním ke zvolení předsedy OF. Ze tří navrhovaných kandidátů: Martina Palouše, Pavla Rychetského a Václava Klause, získal většinovou podporu právě Václav Klaus.² Mnozí politici považovali volební sněm za rozhodující, protože bylo jasné, že se Občanské fórum musí vyvíjet dále. Zde docházelo k tomu, že již nešlo OF přeměnit v jednotnou politickou stranu, a tak uvnitř něho docházelo ke štěpení a konfliktům. Předsedou Občanského fóra byl Václav Klaus pouze pár měsíců. Přetrvávající názorové rozpory vedly k jeho zániku, který nastal 23. února 1991. Z Občanského fóra se vyprofilovaly dvě politické strany. Občanská demokratická strana a Občanské hnutí.

Občanskou demokratickou stranu zakládal Václav Klaus a lidé blízcí jeho názorům, jejímž cílem bylo jasné přiklonění k politické pravici, a tak byla na jaře roku 1991 založena politická

¹ MACEK, M. Rozpad Občanského fóra - 20 let poté. *Newsletter* [online]. 2011, č. 2, s. 3 [vid. 7. 3. 2012]. Dostupné z: http://cepin.cz/docs/newsletter/02_2011_News.pdf

² 115 hlasy zvolen Václav Klaus

strana s názvem Občanská demokratická strana. ODS se ve svých stanovách jasně vyprofilovala a využila zřetelných porevolučních nálad spojených s velkými očekáváními.

„Chceme být stranou, která rozhodně odmítá marxistickou a leninskou ideologii ve všech jejích projevech a důsledcích a jejímž členům jsou cizí jakékoliv socializující a kolektivizující tendence v ekonomice i politice. Chceme být stranou, jejíž členové budou aktivně spoluutvářet soukromé vlastnictví a volný trh zboží, práce i myšlenek. Chceme být stranou, jejíž sociální politika nepovede k rovnosti v přerozdělování, ale k rovnosti v příležitostech a k uplatnění.“³

Takto hovoří několik bodů ze stanov ODS. Tyto body se ukázaly jako stěžejní v dalším působení ODS. Její vyhranění proti komunistické straně se také stalo klíčovým vymezením pro Václava Klause, který na tom postavil svůj politický profil. Přestože nebyl výrazným odpůrcem komunistického režimu v době totality, vycítil správně ve společnosti tendence, které se chtěly vymezit proti bývalému režimu, a tak jich využil ke svému politickému úspěchu.

V důsledku založení ODS, došlo k založení druhé politické strany, která vznikla po rozpadu Občanského fóra, a tou bylo Občanské hnutí. Jejím hlavním představitelem se stal Jiří Dienstbier, Petr Pithart, Miloš Zeman a jiná dodnes známá jména. Politické vymezení Občanského hnutí nebylo zcela jasné a jejich styl se nestal pro mnoho voličů zajímavým, a proto se ve volbách v roce 1992 výrazněji neprosadila a zvítězila Klausova ODS. Je sporné najít jasný důvod jejího vítězství, ale nabízí se několik možností. Václav Klaus jako federální ministr financí byl jednou z nejvíce mediálně známých osobností, a díky této popularitě získal ve známost i svou stranu. Také, jak je jeho zvykem, lidem vše vysvětloval a pokud lidé složitým problémům státu rozumí nebo mají ten pocit, volí toho, kdo jim jasná a jednoduchá řešení dává. Václav Klaus je také znám svými častými kontakty s voliči. Pořádal mnoho předvolebních mítinků a různá další setkání, kterými si jistě také získal část voličů. To a mnoho jiného mohlo být důvodem jeho vítězství ve volbách v roce 1992 a příčinou porážky jeho protikandidátů z Občanského hnutí.

Občanské hnutí podcenilo předvolební kampaň, ve které se nepokoušelo o dostatečný kontakt se svými potencionálními voliči, a nepřesvědčilo je o svém programu. Petr Pithart

³ KLÍČ, Z., SOKOL, P. *20 let Občanské demokratické strany: 1991-2011*. 1. vyd. Praha: ODS Publishing, 2011. ISBN 978-80-254-9937-5. s. 14.

a mnohé jiné známé tváře z Občanského hnutí razily cestu spíše intelektuální. Opomíjely propracovaný marketing a jasně stanovené cíle, které by pro voliče přesně definovaly. Zde se také projevila strategie Václava Klause, který již od začátku své politické kariéry měl svůj jasný cíl a prezentování své osoby. Naopak Petr Pithart neměl dostatek těchto znalostí, a také nevěnoval této oblasti patřičnou pozornost. To se mohlo stát dalším z důvodů volebního neúspěchu, který se naopak stal volebním vítězstvím Václava Klause. Ten získal potřebnou volební podporu a stal se následně předsedou vlády České republiky.

„Intelektuálům, kteří se ocitnou v politice, připadá zřejmě trapné myslet příliš na svůj image, a vůbec na to dělat si reklamu.“⁴

5.2 Rozdělení federace

Již od počátku revolučního období docházelo k problematickému vyjednávání mezi českými a slovenskými představiteli. Občanské fórum v českých zemích a Veřejnost proti násilí na slovenské straně spolu velmi komplikovaně komunikovali. Důvodem byly značně rozdílné požadavky. Představitelé slovenské části federace neuznávali dostatečně autoritu prezidenta Václava Havla, který byl na konci roku 1989 zvolen. Také odmítli jeho návrh na název státu: Československá republika a požadovali název Česko-Slovenská republika. Tímto krokem začal výrazný boj o pravomoci ve státě. Požadavky slovenských představitelů, na samostatnost Slovenského státu sílily a nejvíce oddělení prosazoval Vladimír Mečiar. Ve volbách v roce 1992 v slovenské části uspěl právě Vladimír Mečiar se stranou Hnutí pro demokratické Slovensko a v české části uspěl Václav Klaus s ODS. Výsledek voleb jasně ukázal, jakým směrem se společný stát Čechů a Slováků bude ubírat. Oba vítězové voleb preferovali spíše samostatné státy, které by jim umožňovaly jednodušší správu země a více pravomocí.

Vladimír Mečiar a Václav Klaus bývají označováni za klíčové osoby, které rozdělily Československou federativní republiku. Václav Klaus zastával v roce 1992 klíčovou funkci předsedy vlády za českou stranu a Vladimír Mečiar zastával stejnou funkci na straně slovenské. Důvodů pro rozpad federace bylo mnoho. Jednalo se o otázky ekonomické i politické, které spolu velmi souvisely. Přeměna od socialismu ke kapitalismu sebou nesla

⁴ PITHART, P. *Po devětaosmdesátém: KDO JSME? : mezi vzpomínkami a reflexí: texty z let 1992-1996*. 1. vyd. Bratislava: Kalligram, 1998. ISBN 80-7149-204-3. s. 19.

nutnou změnu ekonomických struktur, které se projevily ve všech aspektech života, a pocítili je obyvatelé v celém státě. Avšak české země tuto přeměnu nesly lépe, protože ještě před válkou měly vybudovanou ekonomiku, která byla založena na kapitalistických principech, a orientovala se na západní trhy. Ve slovenské části byla situace jiná, protože podniky byly budovány převážně v dobách socialismu, takže neodpovídaly reálným ekonomickým podmínkám. Také se slovenská ekonomika orientovala převážně na východní trhy, které se zhroutily. To způsobilo, že v českých zemích byla menší nezaměstnanost a slovenská část byla nezaměstnaností postižena více. Větší míra nezaměstnanosti, tak umožnila části slovenských politiků zpochybňovat nastolené reformy, jako nevyhovující slovenským podmínkám, protože je vytváří čeští politici neznalí slovenských poměrů.

Václav Klaus a rozdělení federace

Václav Klaus je často považován za hlavního iniciátora rozdělení Československé federace. On se ovšem této roli výrazně brání. Dle jeho názoru rozdělení federace zapříčinila nečinnost ostatních politických subjektů, které se neprosadily ve slovenské části a nepokusily se tak o změnu situace ve slovenské části země. ODS v čele s Václavem Klausem se pustila do předvolební kampaně i ve slovenské části federace, přesto se Václav Klaus neřadil mezi výrazné podporovatele společného česko-slovenského soužití. Tím byl především Petr Pithart, který ovšem ve volbách nezískal značnou podporu. Václav Klaus zvolil cestu rozdělení.

„Rozdělení společného státu, které jsme my nechtěli a které jsme neiniciovali, je už teď věcí minulosti a snahy opozice tuto věc znovu a znovu vztahovat do dnešních politických diskuzí, jsou falešné a licoměrné. Opozice, a zejména tehdy dominující Občanské hnutí, měla dostatek času i prostoru tento proces ovlivnit, mohla stejně jako ODS oslovit před volbami slovenskou veřejnost a mohla se pokusit přispět ke změně tamní politické atmosféry.“⁵

Nový stav a situace, ukázal problematičnost společné federace a obtížnost řešení nově vzniklých problémů a hlavně politickou neochotu, jak ze strany české, tak slovenské. Václav Klaus v čase problémů ve federaci zvolil cestu osamostatnění, která se zdála méně komplikovaná, a která umožňovala provést ekonomické reformy, které prosazoval. Také se domníval, že díky rozdělení Československé federace předejde obdobným konfliktům,

⁵ KLAUS, V. *Česká cesta*. 1.vyd. Praha: Profile, 1994. ISBN 80-901609-9-9. s. 125.

kteře se v tē době odehrávaly v jihovýchodnī Evropě a rozdělení na Českou a Slovenskou republiku proběhne v klidu a bez výrazných ztrát na obou stranách.

Otázkou ovšem zůstává, zda by jiná politická reprezentace v porevolučním čase byla schopna společnou federaci udržet, nebo zda by stejně došlo postupem času k rozpadu Československé federace. Přestože Václav Klaus bývá považován za osobu, která sehrála důležitou roli, domnívám se, že letité problémy československých vztahů s přihlédnutím k historii a utváření společného státu v roce 1918, osamostatnění Slovenského státu v roce 1939 a také opomíjení slovenského národa v dobách komunistického režimu vedlo ke křivdám, které vznikly v minulosti. Vzniklá ekonomická a politická situace zapříčinila, že v novém prostředí, které umožnila revoluce, toužily státy bývalého sovětského bloku po svobodě a samostatnosti, a proto se domnívám, že by neměla Československá federace delšího trvání.

5.3 Ekonomická transformace

S pádem komunistického režimu a centrálně plánované ekonomiky bylo jasné, že kromě politické proměny musí dojít také k zásadní změně v oblasti ekonomické, která přemění stávající ekonomické fungování na tržní hospodářství. Bylo zapotřebí provést ekonomickou transformaci, která by zohledňovala nově vzniklé podmínky a umožnila skřze soukromé vlastnictví rozvoj podnikání. Jednalo se o přerod dosud v historii neprovedený. Po rozpadu Sovětského svazu čekala ekonomická transformace mnoho států ve východní Evropě. Začaly se hledat možnosti a cesty ke kapitalismu. Cesty jednotlivých států Evropy byly různé, a to také dokládá, že i naše země se mohla vydat jiným směrem.

Důležitou roli v tomto ohledu hrál právě Václav Klaus, který stál u zrodu české privatizace v počátku v rámci federace a později v rámci České republiky. Rozhodl se zvolit cestu velmi rychlé přeměny, jejíž částí se stala privatizace majetku formou restitucí, dražeb, přímých prodejů a jiných dalších metod. Mezi ty vůbec nejdiskutovanější a nejkontroverznější stále patří metoda kupónové privatizace, která se stala také jednou z forem privatizace majetku. Potřeba privatizace státních podniků vznikla z důvodu nedostatku kapitálu, který lidé nemohli investovat do podnikání a tak nemohl vzniknout soukromý sektor. Všechny podniky na počátku devadesátých let vlastnil stát. Jednalo se jak o velké státní podniky, tak také o malé prodejny např.: smíšeného zboží.

Kupónová privatizace

Kupónová privatizace byla jedním ze způsobů privatizace, kterou zvolila Československá federace, a následně po rozdělení přetrvala v České republice. Kupónová privatizace proběhla v rozsahu jeden tisíc miliard korun, což byla zhruba třetina majetku určeného k privatizaci. K první vlně došlo 1. listopadu 1991. Jednalo se o způsob, kdy se každý člověk mohl stát akcionářem. Každý dospělý občan Československé a později České republiky zakoupením kupónové knížky vyjádřil zájem účastnit se tohoto způsobu privatizace. Následně bylo třeba vybrat si z nabízených podniků, které stát určil ke kupónové privatizaci a vložit do něho své kupóny a stát se tak jejich akcionáři. Za hlavní strůjce kupónové privatizace bývá považován Václav Klaus, Tomáš Ježek a Dušan Tříška. Již od počátku mnozí odborníci upozorňovali na fakt, že privatizace je velmi obtížný jev, který je potřeba provádět po delší časové období, protože privatizační metody zatím nejsou zpracovány, a také že není dostatečná připravenost na straně obyvatel. Václav Klaus a jeho spolupracovníci se domnívali, že transformační proces je schopný života sám o sobě, a že není potřeba speciálních znalostí a zasahování státu.

Všechny potřebné znalosti máme, stačí se poučit z historie a přečíst si standardní učebnice. Jakmile je jednou zahájen, transformační proces má svou vlastní dynamiku a nevyžaduje ani nadlidské znalosti, ani speciální pravomoci. Tento proces je velmi křehkou kombinací spontánního (evolučního) vývoje a lidských záměrů, je kombinací racionálního (svůj vlastní zájem uspokojujícího) chování milionu svobodných občanů a systémových opatření, uváděných v život demokraticky zvolenou politickou reprezentací. Stačí nedělat chyby a nepokoušet se konstruovat svět podle apriorního schématu.“⁶

Právě Václav Klaus je dodnes jejím největším zastáncem. Byl to právě on, kdo přesvědčil politickou reprezentaci, že se Československá federace a později Česká republika musí ubírat tímto směrem. Privatizační proces byl u nás proveden velmi rychle, a došlo velmi rychle k přechodu na soukromé vlastnictví. Tím došlo k přesunu kapitálu do soukromých rukou. Rychlost, se kterou byla privatizace provedena, neměla v Evropě obdoby a zpočátku se Česká republika řadila mezi nejlépe prosperující ekonomiky postkomunistických zemí.

⁶ KLAUS, V. *Ekonomická teorie a realita transformačních procesů*. 1.vyd. Praha: Management Press, 2005, s. 22.

„Myslím, že to byl obrovský krok vpřed, a nesouhlasím s hodnoceními, že při našem privatizačním procesu došlo k nějakému nadměrnému a neúnosně velkému počtu skandálů, komplikací i přečinů. Musím trvat na tom, že privatizace je nesmírně obtížný jev.“⁷

Alternativy kuponové privatizace a největší problémy kuponové privatizace

Přesto, že se prosadila pro část privatizace metoda kuponová, již ve chvíli jejího spuštění se nabízely i jiné možnosti. Mnozí ekonomové a politici navrhovali odlišná řešení, která se ovšem neprosadila v praxi. Jan Švejnar, který byl poradcem tehdejší vlády pro ekonomické záležitosti, navrhoval, aby byly občanům distribuovány rovnou akcie, ale pod podmínkou, kdy by zůstala většinová část podniků k dispozici pro zkušené a strategické akcionáře, kteří mají zkušenosti a jsou schopni podnik spravovat a řídit. To se později ukázalo jako jeden z důležitých problémů kuponové privatizace. Byla jím neznalost většiny lidí, kteří neměli potřebné zkušenosti a znalosti v řízení podniků, a také bylo problémem obrovské množství lidí, kteří se stali akcionáři, až se podnik stal nemožným řídit. Také Jan Švejnar a mnozí další odborníci upozorňovali na další problémy, které mohly nastat. Požadovali nejprve jasný právní rámec, ve kterém by se privatizace odehrávala. Ve své knize Strategie ekonomické přeměny Československa, která vyšla v roce 1990 Jan Švejnar, poukazuje na právní rámec, který je při transformačním procesu potřebný, a který u privatizace Československa následně České republiky chyběl.

„Prvním krokem procesu ekonomické přeměny je vyhlášení jasných hospodářských zákonů. Vymezení „pravidel hry“ je zásadní podmínkou k tomu, aby se snížila nejistota a odstranily spory mezi hospodářskými subjekty, a aby se vytvořilo prostředí, vedoucí k racionálnímu ekonomickému rozhodování. Zákony o podniku, vlastnictví, bankovníctví, zdaňování, investicích, zahraničním kapitálu, aj. jsou nezbytnými prvky každého dobře připraveného programu ekonomické přeměny.“⁸

Jednou z dalších možností byla privatizace skrze zaměstnanecké akcie, kterou prosazoval právě Miloš Zeman. Jednalo se o metodu, která byla převzata ze Spojených států amerických, a jejím základním principem bylo vlastnictví akcií podniku samotnými zaměstnanci.

⁷ JÜNGLING, P., KOUDELA, T., ŽANTOVSKÝ, P. *Tak pravil Václav Klaus*. 1. vyd. Praha: Votobia, 1998. ISBN 80-7220-069-0. s. 62-63.

⁸ ŠVEJNAR, J. *Strategie ekonomické přeměny Československa*, 1. vyd. Praha: Lidové noviny, 1990. ISBN 80-7106-008-9. s. 28.

Zaměstnanci měli vlastnit menšinovou část podnikových akcií, a mělo je to motivovat k lepší prosperitě podniku, ve kterém pracovali. Přesto, ale většinový podíl akcií měli mít v ruce zkušení manažeři, kteří by podnik řídili. Ovšem i v tomto případě docházelo k podvodům ze strany manažerů podniku, kteří zpronevěřili svěřený majetek. S problémy tohoto typu se potýkalo např. Maďarsko a Polsko. V kupónové privatizaci došlo k propojení dvou zásadních problémů, a tím byla neznalost akcionářů, kteří na něco takového nebyli připraveni, a také značně rozptýlené vlastnictví, které postihlo řadu podniků.

Ruku v ruce s privatizačním procesem docházelo k finančním podvodům, které do dnešní doby zůstávají bez trestu, a které se vepsaly nejvýrazněji do povědomí široké veřejnosti. Jan Švejnar v již citované části, uváděl potřebu právního rámce, který by takovým podvodům zamezil. Václav Klaus, ale odpovědnost za tento právní nedostatek necítí a domnívá se, že byly využity všechny známé možnosti. Nedostatečného právního rámce využil mimo jiné, také Viktor Kožený, který se stal synonymem pro podvody spojené s kupónovou privatizací. Do procesu kupónové privatizace vstoupil se svojí masivní reklamou, která přilákala velké množství akcionářů, kteří předtím o kupónovou privatizaci nejevili zájem. Představil lidem jasný zisk, kterého mohly dosáhnout za pomoci kupónové privatizace. Reklama, kterou spustil stát, možné akcionáře příliš neoslovila.

Václav Klaus při hodnocení privatizačního období poukazyval na vliv např.: Viktora Koženého, který byl schopen přilákat velké množství občanů. Dle Václava Klause strůjci kupónové privatizace takový zájem nepředpokládali. Lidé pod vlivem reklamní kampaně a v touze po slibovaném velkém zisku a bez základních znalostí problematiky, svěřovali své peníze různým investičním fondům. Není jisté pochyb, že se ze strany některých fondů jednalo o zneužití nebo dokonce zpronevěru svěřeného majetku, ale domnívám se, že zde hrála velkou roli nepřipravenost lidí na kapitalistický systém, jejich nezkušenost, a také touha po zisku, která byla v komunistické době neuspokojena.

Ekonomická transformace byl proces, který byl nastartován i v jiných státech východní Evropy a který musel bezpodmínečně nastat ve změnách politických a ekonomických podmínkách. Polsko, Maďarsko, Bulharsko a později také Slovenská republika, aj. se vydali jinou cestou, než kterou šla Česká republika, a i v těchto státech stejně jako v Česku, docházelo k recesím, podvodům a machinacím se státním majetkem, přesto, že na svůj finanční trh vpustili zahraniční kapitál (případ Maďarska) nebo ekonomickou transformaci

provedli pomalejším způsobem (případ Bulharska). Nastartovaná ekonomická reforma sebou přinesla také podivné finanční machinace a nejasné a neprůhledné financování politických stran, konkrétně ODS, v jejímž čele stál od jejího založení Václav Klaus.

5.4 Volby 1996 a politická krize

V roce 1990 se konaly první svobodné volby, které byly významné vysokou volební účastí, která přesahovala devadesát procent, a volby jednoznačně vyhrálo Občanské fórum. V dalších volbách v roce 1992 získal Václav Klaus s Občanskou demokratickou stranou jasné vítězství a utvořil koalici s Křesťanskou demokratickou stranou. Ta se během volebního období sloučila s Občanskou demokratickou stranou. V roce 1992 se stal Václav Klaus předsedou vlády. V roce 1996 byla ale povolební situace jiná než v roce 1992 a vítězství ODS nebylo již tak jasné. Velký počet hlasů získala také Česká strana sociálně demokratická (ČSSD), které se podařilo spojit menší levicově orientované strany v jednu silnou levicovou stranu. ODS vytvořila koalici s Křesťanskou demokratickou unií - Českou stranou lidovou (KDU-ČSL) a Občanskou demokratickou aliancí (ODA), ale jejich vláda byla menšinová. Podporu získala od předsedy největší opoziční politické strany Miloše Zemana, který za tuto podporu získal křeslo předsedy Poslanecké sněmovny.

V roce 1996 šla ODS do volební kampaně s jasným heslem: „Dokázali jsme, že to dokážeme.“ a zdá se, že tímto krokem vyslala svým voličům vzkaz o svém velkém sebevědomí. Zde se potvrdilo známé přísloví, že pýcha předchází pád. Václav Klaus ztrátu své popularity mezi voliči vysvětloval nutností privatizace, která není pro všechny jednoduchá. Naopak značný úspěch získal Miloš Zeman s ČSSD.

Již od začátku roku 1996 se také začaly projevovat rozpory uvnitř strany. Objevovaly se názory, ve kterých se někteří členové ODS, například Josef Zieleniec, chtěli distancovat od zakladatele strany a tehdejšího předsedy Václava Klause. Již zmíněné volební heslo mnoho napovídá o stylu a směřování strany, které plně odpovídalo názorům a stylu Václava Klause. Mimo problémů vnitrostranických, začaly také na Českou republiku dopadat důsledky ekonomické transformace, které se projevíly nestabilitou bank. Na povrch se také dostávaly finanční podvody spojené s ekonomickou transformací. Vláda byla stále častěji konfrontována s neuspokojivým ekonomickým vývojem. V roce 1997 z důvodu ekonomických problémů přistoupil Václav Klaus k zavedení tzv. úsporných balíčků. Jednalo se o úsporná opatření,

kteřá přesto situaci nezlepřila, a dořlo k ekonomickému propadu. Ani dále se rok 1997 nevyvíjel pro Václava Klause přínosně.

„Transformační období je těžké. Ne všichni vítězí, ne pro všechny je toto období, časem snadného vzestupu, trvá jistou dobu, nastává transformační únava, obrovským způsobem narůstají expektace, které nemohou být splněny, a proto je naprosto logické, že se kyvadlo veřejné podpory a popularity začíná zákonitě posouvat.“⁹

5.5 Financování ODS

Rok 1997 byl také ve znamení afér spojených s neprůhledným financováním ODS. Z účetních záznamů ODS vyplynulo, že jejími významnými sponzory byly dvě osoby ze zahraničí, kterými měl být údajný Lájoš Bács z Maďarska a Radjiv Sinha z ostrova Mauricius, kteří oba měli zaslat na účet ODS 3,75 miliónů korun. Při pátrání novinářů po zmiňovaných sponzorech vyšlo najevo, že výše zmiňované osoby jsou pouze smyšlenými sponzory. Zjistili, že skutečným sponzorem byl Milan Šrejber, jehož firmě Moravia Steel v roce 1995 vláda prodala většinový podíl v Třineckých železářnách.

„Společnost totiž nabídla za 51 % akcií 2,6 miliardy korun, přičemž druhá nabídka v pořadí byla o více než 300 milionů nižší. Zhruba měsíc po soutěži přišlo na stranické konto ODS dvakrát 3,75 milionu korun.“¹⁰

Na základě zjištěných informací Milan Šrejber svůj dar přiznal a následně odstoupil výkonný místopředseda Libor Novák, který tvrdil, že o podvodech se sponzorskými dary nikdo jiný nevěděl. Celá kauza se vyřeřila jeho odchodem z postu místopředsedy strany. Dalřím problémem, který se vyskytl ve financování ODS, bylo údajně zahraniční konto, na kterém měly být částky ve stovkách miliónů korun. Přestože mnozí bývalí členové ODS o kontu hovořili, jeho existence se nepotvrdila. Dne 28. 11. 1997 vystupují pan Jan Ruml a Ivan Pilip, oba významní členové ODS s veřejným prohlářením, ve kterém poukázali na nevysvětlené financování strany, a proto vyzvali Václava Klause, aby rezignoval na funkci předsedy strany. V době pronesení tohoto prohláření se Václav Klaus nacházel právě

⁹ JÜNGLING, P., KOUDELA, T., ŽANTOVSKÝ, P. *Tak pravil Václav Klaus*, 1.vyd. Praha: Votobia, 1998. ISBN 80-7220-069-0. s. 88.

¹⁰ MACHÁČEK, J. *janmachacek.webgarden.cz* [online]. [vid. 15. 1. 2012]. Dostupné z: <http://janmachacek.webgarden.cz/respekt/cerny-ucet-ods.html>

na summitu střeoevropských zemí v Sarajevu. Po prohlášení, které Jan Ruml a Ivan Pilip pronesli, se rozhořel ostrý spor mezi příznivci a odpůrci Václava Klause. Zbylé vedení ODS se semklo kolem svého předsedy a začalo připravovat politický protiútok. Z důvodu nepřítomnosti Václava Klause v Česku se vystoupení pana Rumla a Pilipa začalo říkat Sarajevský atentát. Václav Klaus tuto situaci bral jako osobní útok na svoji osobu, který byl motivován ambicemi Jana Rumla a Ivana Pilipa, kterým dle jeho názoru šlo pouze o kariéerní postup.

Václav Klaus využil své nepřítomnosti k tomu, aby celou záležitost nazval spiknutím, a tak získal u veřejnosti značnou podporu a popularitu. Lidé pořádali shromáždění, na kterých mu vyjadřovali podporu. On postavil tento spor do čistě osobní roviny, ve které hrály roli především osobní ambice a nesympatie jeho odpůrců. Dokladem toho je i výstup Livie Klausové na jednom ze shromáždění, na kterém citovala dopis syna Jana, ve kterém mu vyjadřoval podporu a jeho protivníky hodnotil jako nemorální a všehoschopné intrikány, které Václav Klaus převyšuje svými morálními kvalitami. Dokázal mistrně využít své slabiny ke svému úspěchu. Vlivem silných slov a osobních sporů, zanikl obsah výzvy, kterou přednesl Ivan Pilip s Janem Rumlem, a sporné financování strany již nebylo hlavním tématem. Pokud ovšem pan Ruml a Pilip věděli o nejasném financování dříve, bylo velmi taktické na problém upozornit a vyvarovat se tak případnému spojení s neprůhledným financováním. Takto se k věci „Sarajevského atentátu“ staví Miloš Zeman, který také považuje oba politiky za taktiky, kteří využili situace ve snaze očistit se.

Současně s krizí uvnitř ODS přišla i krize koaliční, která vedla k pádu vlády a rozchodu s koaličními partnery KDU-ČSL a ODA. Václav Havel, který celé situaci přihlížel, hodnotil jednání Václava Klause jako přehnané. Jednalo se o demisi vlády, která k ní byla donucena, ale dle jeho názoru se nejednalo o žádný útok na osobu Václava Klause, za kterou on demisi považoval. Po pádu vlády, který znamenal zmatečný neúspěch v politickém působení Václava Klause, ztratil funkci předsedy vlády. Dále dal k dispozici svoji pozici předsedy strany ODS, ale vedení ODS ho podpořilo na předsednické pozici, a tak zůstal předsedou ODS až do roku 2002.

5.6 Hodnocení Václava Klause v období 1989 - 1997

Václav Klaus se stal spolu s Václavem Havlem jednou z nejvýznamnějších politických osobností listopadové éry. Václav Klaus se od Václava Havla velmi odlišoval a často

se s ním dostával do názorových sporů. Jedním z prvních důležitých sporů byl postoj ke komunistickému režimu a vypořádání se s ním. Václav Klaus zastával opačný názor, ve kterém prosazoval vznik politických stran. Za stěžejní považoval přirozený konflikt politických stran a výrazně se stavěl proti politice Václava Havla, která byla často nazývána jako nepolitická.

„ Na počátku byla v politice, v médiích i v obecném povědomí asi nejsilněji zastoupena koncepce Václava Havla a jeho stoupenců a kamarádů, pro kterou nemám jednoduché jméno - nepolitická politika, abstraktní lidsko-právní humanismus, občanská společnost. “¹¹

Dále se Václav Klaus během polistopadového období vyprofiloval v zastávce jasné pravicové politiky. Tuto politiku reprezentovala strana ODS, u jejíhož vzniku stál. Byl výrazným zastáncem pravicové politiky a z principu odmítal jakékoliv středopracivé nebo středolevicové uspořádání. Pravicové smýšlení, zastánci volného trhu, podnikání a minimálního zásahu státu do věcí občana si našlo značnou podporu v divokých devadesátých letech, kdy se pro mnohé, nemožné stalo možným. Na popularitě získávala také kupónová privatizace, která dala každému člověku pocit, že se může stát bohatým. Na konci roku 1995 se začalo ukazovat, že kupónová privatizace může být cestou privatizace, ale rozhodně ne jedinou, kterou se Česká republika mohla dát. Václav Klaus, ač se rád nechával označovat jako otec kupónové privatizace, se s jejími skutečnými problémy ztotožňovat nechtěl. Objevily se známé aféry, které hýbaly českou veřejností, o kterých byla veřejnost informována skrze média.

Obraz Václava Klause se v očích české veřejnosti značně změnil. Již nebyl vzdělaný ekonom, držitel mnoha čestných doktorátů u nás i v zahraničí, člověk pracovitý a schopný, ale stal se z něj podvodník, nevzdělanec a lhář. Jistě na obou pohledech měla podíl média, která stejně jako občané v počátcích oplývala optimismem. Postupné vystřízlivění a následné odhalení problematických kauz vedlo k opačnému extrému. Z mnoha velkých zastánců Václava Klause se stali jeho největší odpůrci, kteří ve snaze získat politické body u svých voličů se od něho distancovali. Nedůvěra voličů v politiku Václava Klause, které až doposud plně důvěřovali, se projevila ve volbách v roce 1996, kdy byl Václav Klaus nucen sestavit menšinovou vládu. Přesto Václav Klaus viděl problém nestability vlády ve volebním systému.

¹¹ KLAUS, V. *Kde začíná zítřek*. 1.vyd. Praha: Knižní klub, 2009. ISBN 978-80-242-2599-9. s. 93.

„Volební systém poměrného typu blokuje možnost jednoznačného vítězství jedné strany a nutí vytvářet velmi krkolomné, a tím pádem málo funkční a málo stabilní koalice. Žádná strana proto nemůže realizovat své ideje, svůj program. To - paradoxně - daleko více mohou menší, většinovou koalici doplňující strany, které se díky tomu snadno dostávají do pozice nepostradatelného partnera.“¹²

Jistě druh volebního systému hraje roli v sestavování a stabilitě vlády, přesto se domnívám, že v případě voleb v roce 1996 hrála vliv silná role opozice, která oproti minulým volbám výrazně posílila, a také vnitrostranické a vnitrokoaliční problémy, které způsobily pád vlády. Václav Klaus obratně využil situaci drolení ODS i koalice s KDU-ČSL a ODA a vzniklé problémy s neprůhledným financováním strany převedl do role osobních sporů. Nikdy nevyšvětlil, a ani se nepokoušel o vysvětlení neprůhledného financování, ale stále trval na tvrzení, že o celé situaci nic nevěděl. U části občanů si svým průbojným obraným stylem proti vystoupení Ivana Pilipa a Jana Rumla získal jejich sympatie a podporu. Přes tvrzení mnohých spolustraníků a také novinářů Václav Klaus nikdy nepotvrdil, že by o tajném kontu věděl. Proto zůstává stále nejasné, zda Václav Klaus o tajném kontu věděl. Z mnoha výše zmíněných důvodů, podal 30. 11. 1997 do rukou prezidenta republiky demisi.

¹² KLAUS, V. *Kde začíná zítřek*. 1.vyd. Praha: Knižní klub, 2009. ISBN 978-80-242-2599-9. s. 112

6 Úvodem ke třetí kapitole

V druhé kapitole jsem shrnula politické období Václava Klause, které započalo Sametovou revolucí, pokračovalo rozdělením státu a vznikem ODS a bylo ukončeno ekonomickými i politickými neúspěchy, které vedly až k pádu vlády. Jistě je toto období velmi kontroverzní a diskuze např. o kupónové privatizaci nebo rozdělení federace, bude dále probíhat i nadále, ovšem s odstupem času se budou nálady ve společnosti uklidňovat a bude možné dojít k lepšímu zhodnocení celého období.

Ve třetí kapitole se zaměřím na poměrně krátké období mezi léty 1998-2002, které se stalo pro Českou republiku obdobím nestability. Budu se snažit přiblížit politickou situaci, která nastala po předčasných volbách v červnu roku 1998. O snaze vytvoření koalice, které bránily osobní ambice a zášť mezi politickými představiteli. Poukážu na netradiční řešení, kterým dospěla vítězná strana ČSSD k převzetí moci ve státě. Pokusím se představit názory hlavních aktérů Václava Klause a Miloše Zemana, kteří byli strůjci povolebního řešení ve formě menšinové vlády podporované druhou nejsilnější stranou ODS. Smlouva, kterou mezi sebou ČSSD a ODS uzavřeli je známá jako Smlouva opoziční.

Mou snahou bude představit Opoziční smlouvu a upozornit na její problematické části, které vzbudily mezi odborníky pochybnosti o její legitimitě a dále poukázat na možné důsledky, které ovlivnily politiku až do dnešních dní.

7 Období mezi léty 1998 - 2002

Od 2. 1. 1998 byla Václavem Havlem jmenována nová vláda v čele s nestraníkem a bývalým guvernérem České národní banky Josefem Tošovským. V jeho vládě zasedli nestraníci, členové ODA, KDU-ČSL a také nově vzniklá strana Unie Svobody, která se odštěpila od ODS a mezi její nejvýznamnější představitele patřil Jan Ruml a Ivan Pilip. Fungování vlády skončilo 17. 7. 1998 z důvodu konání předčasných voleb do Poslanecké sněmovny. Václav Klaus se stal hlavním kritikem vlády Josefa Tošovského, se kterým měl spor již v době, kdy zastával funkci guvernéra České národní banky a on funkci předsedy vlády.

„Klaus opakovaně zdůrazňoval, že za mnohé z těchto problémů může podle něj například ČNB, které byl svěřen dohled nad bankovním systémem.“¹³

Přesto, že vláda Josefa Tošovského měla pouze omezené trvání, za své půlroční působení přijala potřebné zákony podmiňující členství v NATO a EU. Dočasná vláda podala demisi 17. 7. 1998, protože 19. - 20. 6. 1998 se konaly předčasné volby.

7.1 Volební kampaň

Volební kampaň se před volbami v roce 1998 stala velmi vyhrocenou. Dvě nejsilnější strany ODS a ČSSD proti sobě ostře vystupovaly v médiích. Největší vzájemná kritika probíhala mezi Milošem Zemanem a Václavem Klausem, kteří postavili svoji volební kampaň na vzájemné nenávisti a vymezování se jednoho proti druhému. Václav Klaus vystupoval s výraznými protilevicovými hesly, ve kterých upozorňoval na socialistické nebezpečí, které hrozí s nástupem ČSSD. Na svých mítincích varoval občany před snahou ČSSD zrušit nezávislost centrální banky a o plánech provést čistky ve státních úřadech. To vše dle jeho názoru mělo směřovat k postupnému znárodňování. Kampaň ODS byla postavena na osobě Václava Klause, který aktivně vystupoval na mítincích po celé republice, a také na slavných osobnostech, které ODS veřejně podporovaly v její volební kampani. Mezi nejvýznamnější osobnosti, které podporovaly Václava Klause v jeho kampani, byl například Karel Gott, Lucie Bílá, Jiřina Jirásková a mnohé další známé osobnosti.

¹³ PEHE, J. *Klaus: Portrét politika ve dvaceti obrazech*. 1.vyd. Praha: Prostor, 2010. ISBN 978-80-7260-240-7. s. 88.

Volební kampaň ČSSD naopak kritizovala předešlou vládu ODS. Miloš Zeman používal v kampani silná a nevybíravá slova. Jeho vesnický styl byl pravým opakem Václava Klause. Přesto styl kampaně byl totožný s kampaní ODS a jejím cílem, bylo také vyvolat jasně vyhraněné postoje a emoce. Miloš Zeman na mítincích upozorňoval na podvody, které vznikly při kupónové privatizaci, a sliboval vyšetření všech korupčních skandálů, neustále vyplouvajících na povrch.

„Když někdo ukradne deset tisíc a policie ho chytne, jde do vězení. Když ukradne sto milionů, nebo dokonce miliardu, stane se váženým občanem.“¹⁴

Kampaně ostatních politických stran nebyly tolik výrazné. Strana Unie svobody, která vznikla z bývalých členů ODS, se jasně nevyprofilovala a nepřišla s jasným programem, tudíž její místo v politickém spektru nebylo přesně určeno. Jasně se nevymezila ani proti ODS, od které se odštěpila, protože předpokládala po volbách společnou koalici. Pro voliče se tak nestala stranou nijak zvlášť zajímavou a zařadila se mezi další středopravicové strany.

7.2 Volby 1998

Volby do Poslanecké sněmovny, které se konaly 19. - 20. 6. 1998 vyhrála ČSSD, která získala 74 křesel, druhá ODS získala 63 křesel. KSČM získala 24 křesel, KDU-ČSL 20 křesel a US 19 křesel. Z tohoto volebního výsledku se teoreticky nabízely různé varianty koalic. Po volbách se jako nejpravděpodobnější možná koalice zdálo složení z ČSSD, KDU-ČSL a US. Tato koalice byla první, o které začal předseda ČSSD Miloš Zeman vyjednávat. Přesto, že nabídka ČSSD byla velkorysá a podporovaná KDU-ČSL i prezidentem republiky, nově zformovaná strana Unie svobody nakonec odmítla spolupráci s levicovou ČSSD. Další možná varianta byla koalice složená z ODS, KDU-ČSL a US, která si byla programově bližší, ale Václav Klaus odmítl spolupracovat s bývalými koaličními partnery. Důvodem byla osobní zášť a nesympatie vůči bývalým spolupracovníkům, které považoval za strůjce vládní krize. Další varianta, se kterou Miloš Zeman přišel, byla velmi nečekaná, zvlášť v situaci vyostřeného předvolebního boje, který byl založen na vyhraněném pravicovém a levicovém postoji mezi Milošem Zemanem a Václavem Klausem. Byla jím menšinová vláda ČSSD podporovaná ODS.

¹⁴ TABERY, E. *Vládeme, neruší: Opoziční smlouva a její dědictví*. 1.vyd. Praha, Litomyšl: Paseka, 2006. ISBN 978-80-7260-240-7. s. 26.

7.3 Opoziční smlouva

Miloš Zeman a Václav Klaus se rozcházel v mnoha politických tématech, přesto Miloš Zeman uvedl ve svých pamětech, že se shodli v postoji k malým politickým stranám. Tento postoj, dle jeho slov zastávali ještě před volbami v roce 1998.

„Shodli jsme se na nebezpečnosti malých stran, které jsou tak trochu politickými prostitutkami, protože jdou téměř s každým a mají velký vydírací potenciál, kterému se eufemisticky říká potenciál koaliční.“¹⁵

Výsledkem jednání mezi Milošem Zemanem a Václavem Klausem byla dohoda, která se nazývala Smlouva o vytvoření stabilního politického prostředí v České republice u veřejnosti známá jako Opoziční smlouva. Její jednotlivé body vymezovaly pravomoc vládnoucí i opoziční strany, také rozdělení jednotlivých pozic a nastavení pravidel fungování společné koalice.¹⁶ V neklidné politické situaci, ve které hrály velkou roli osobní nesympatie, bylo velmi složité vytvořit koalici, a proto také mnohé předpokládané koalice nebyly uskutečněny. Opoziční smlouva byla východiskem pro politiku Miloše Zemana a ambice Václava Klause. Výsledkem působení Opoziční smlouvy bylo propletení klientelistických vztahů, které trvá dodnes.

Václav Klaus i s odstupem času hodnotí Opoziční smlouvu jako naprosto standardní řešení, ve kterém nespatořoval a doposud nespatořuje nic ojedinělého a jeho nejčastější odpovědí je naprostá legitimita této smlouvy. Při argumentaci o regulérnosti této smlouvy poukazoval na fakt, že i v jiných zemích existují menšinové vlády, které jsou standardním řešením politické situace. Také poukazoval na nutnost určité míry spolupráce s opozicí v případě menšinové vlády. Václav Klaus zastával názor, že určitý typ opoziční smlouvy musí mít všechny státy, ve kterých vládne menšinová vláda, aby bylo možné dojít k nějakým kompromisům a řešením.

¹⁵ ZEMAN, M. *Jak jsem se mýlil v politice*. 1. vyd. Praha: Ottovo nakladatelství, 2005. ISBN 80-7360-260-1. s. 173

¹⁶ viz. příloha č.1 - text opoziční smlouvy (TABERY, E. *Vládneme nerušit: Opoziční smlouva a její dědictví*, 1. vyd. Praha, Litomyšl: Paseka, 2006. ISBN 978-80-7260-240-7. s. 292-294.)

„Zarputile a donekonečna opakují, že na našem politickém uspořádání nic nestandardního není. Existence menšinových vlád je v parlamentních demokraciích dvacátého století absolutně běžná věc.“¹⁷

Václav Klaus dle svého názoru pouze umožnil vítězné ČSSD ujmout se vlády v zemi, a za toto umožnění určila opoziční ODS určité požadavky a požadovala určitou míru pravomocí. Opoziční smlouvu srovnával se situací po volbách v roce 1996, kdy se Miloš Zeman stal za podporu menšinové vlády ODS, předsedou Poslanecké sněmovny. Ovšem dle jeho názoru tento fakt byl přijat jako legitimní z důvodu podpory prezidenta republiky, které se této dohodě dostalo. V roce 1998 měl prezident Václav Havel jiný názor a nepodporoval menšinovou vládu, která byla stvrzena Opoziční smlouvou a v tom vidí Václav Klaus zásadní rozdíl a problém.

Přesto, že v roce 1996 ČSSD v čele s Milošem Zemanem na pozici předsedy Poslanecké sněmovny tolerovala menšinovou vládu v čele s Václavem Klausem, pokusila se několikrát vyslovit vládě nedůvěru, a tak prováděla regulérní funkci opoziční strany. Situace, která nastala v roce 1996, se mohla kdykoliv změnit, a proto vláda nemohla počítat s neomezenou podporou. Po volbách v roce 1998 a po uzavření Opoziční smlouvy si dvě nejsilnější strany v České republice rozdělily sféry vlivu a dohodly se na vzájemném rozdělení pozic a pravomocí. Na rozdíl od roku 1996, kdy nebyla mezi tolerující opozicí a menšinovou vládou sepsaná žádná smlouva, v roce 1998 Smlouva o vytvoření stabilního politického prostředí (Opoziční smlouva) hovořila o nevyvolání nedůvěry vládě. Konkrétně v článku VI. se uvádí:

„Výše jmenované strany se zavazují, že v průběhu volebního období Poslanecké sněmovny žádná z nich nevyvolá hlasování o nedůvěře vládě, ani nevyužije ústavních možností vedoucích k rozpuštění Poslanecké sněmovny, a budou-li takové návrhy předloženy jiným politickým subjektem, nepodpoří je hlasováním. V případě hlasování o jednotlivých zákonech (včetně rozpočtu) nejsou výše jmenované strany nijak vázány.“¹⁸

¹⁷ KLAUS, V. *Václav Klaus narovinu: hovory V. K. s Petrem Hájkem nejen o tom, co bylo, je a bude*. 1.vyd. Praha: Rabbit & Rabbit, 2001. ISBN 80-86335-03-8. s. 298.

¹⁸ TABERY, E. *Vládeme, neruší: Opoziční smlouva a její dědictví*. 1.vyd. Praha, Litomyšl: Paseka, 2006. ISBN 978-80-7260-240-7. s. 293.

V Opoziční smlouvě je mnoho dalších sporných bodů, kdy si vládnoucí a opoziční strana rozdělují kontrolní úřady nebo jsou povinni po celou dobu zůstat věrni ČSSD a smlouva jim neumožňuje spolupráci s jinou politickou stranou v Poslanecké sněmovně.

7.4 Hodnocení Václava Klause a opoziční smlouvy

Smlouva, která byla podepsána 9. července 1998 a měla dle jejích představitelů zajišťovat politickou stabilitu, ale vyvolala velkou vlnu nevole. Zvedla se velká vlna kritiky ze strany novinářů a politologů i prezidenta republiky, kteří toto spojení kritizovali. Při tiskové konferenci 9. července 1998 ji Václav Havel výrazně kritizoval.

„Mám obavu z toho, aby takováto smlouva nestandardně nazývaná smlouvou opoziční, nevedla k pouhému, ale zato trvalému rozdělení moci ve státě, k pouhému, ale zato trvalému omezení politického pluralismu, a aby dobré nápady jedné či druhé strany, nebyly tímto nesourodým svazkem navzájem vynulovány, a nezbyla nám nakonec jen nutnost smířovat se, se špatnými nápady, které ta či ona strana ve vlastním mocenském zájmu navrhne a které strana druhá, opět jen z vlastních mocenských důvodů přijme.“¹⁹

Dalším odpůrcem Opoziční smlouvy byli sami občané, kteří se cítili vzniklou situací podvedeni. Po vyhoceném předvolebním boji, který byl založen na ideových protikladech, se občanům zdálo společné vládnutí nemožné. ČSSD ve své předvolební kampani slibovala prošetření korupčních kauz a potrestání jejích viníků. V povolebním spojení nebylo v žádném případě možné splnit ani malou část svých slibů. Svoji nevoli občané projevíli ve volbách do Senátu, které se konaly 13.11. - 14. 11. 1998. Velkým překvapením senátních voleb se stal úspěch malých stran - Unie svobody, České strany lidové, Občanské demokratické aliance a Demokratické unie, které spolu vytvořily společné uskupení tzv. čtyřkoalici.

Ovšem Opoziční smlouva zanechala problémy trvalejšího charakteru. Narušila a potlačila demokracii v České republice a neumožnila vyřešit a uzavřít některé problematické kauzy, které měly být vyřešeny soudní cestou. Václav Klaus získal díky opoziční smlouvě značný politický vliv, který by jinak, dle špatných volebních výsledků ztratil. A i přes značnou volební porážku a jeho velkou nepopularitu mezi občany zůstal ve vysoké politické funkci, až do roku 2002, kdy za ODS kandidoval na prezidenta republiky.

¹⁹ Dokument Erika Taberyho a Tomáše Kudrny, Vládžeme, nerušit. [online]. [vid. 27. 11. 2011]. Dostupné z : <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10123147075/>

8 Úvodem ke čtvrté kapitole

Ve třetí kapitole jsem popsala politický stav od roku 1998-2002. Václav Klaus se po mnoha vládních letech dostal do čela opozice. Avšak jeho opoziční funkce byla poznamenána nově vzniklou Opoziční smlouvou, která předem určovala pravomoce vlády a opozice a neumožňovala tak plnohodnotnou opoziční kontrolu vlády.

Ve čtvrté kapitole bakalářské práce budu svoji pozornost věnovat novému období života Václava Klause mezi léty 2003-2011, kdy zastával funkci prezidenta České republiky. Se získáním nové pozice získal i nové pravomoce, a také dle své funkce zastupuje Českou republiku. Tato kapitola bude klást důraz na názory Václava Klause, kterými se stal známým po celém světě. Hlavními tématy bude vztah k Evropské unii, kde se dostává do sporu s mnohými evropskými politiky a vystupuje i proti stanovisku České republiky. V další části se zaměřím na jeho vztah k životnímu prostředí a globálnímu oteplování, kterým pobuřuje odborníky po celém světě. Pro Českou republiku je dle mého názoru důležitý i jeho spor s předsedkyní Nejvyššího soudu, který rozdělil politiky do dvou názorově odlišných skupin. V jedné se nacházeli politici, kteří podporovali rozhodnutí Václava Klause a v druhé skupině se nacházeli politici, kteří se přikláněli spíše k názoru Ústavního soudu, který dal za pravdu stížnosti předsedkyně Nejvyššího soudu. Posledním zmiňovaným tématem, které v této kapitole zmíním je vztah Václava Klause k ODS, který se v průběhu let výrazně měnil.

Všechna zmiňovaná témata se pokusím představit také v obecné rovině, aby byly názory Václava Klause zařazeny do širšího kontextu. Představované oblasti, dle mého názoru, mapují jeho názory a postoje na nejvíce diskutovaná témata, kterými se nejčastěji dostává do střetu s obecným míněním. Budu proto věnovat pozornost těmto čtyřem oblastem, byť má mnoho dalších velmi diskutovaných názorů.

9 Období mezi léty 2003 - 2011

9.1 Evropská unie

Myšlenka spolupráce mezi evropskými státy se začala objevovat ihned po 2. světové válce. Vycházela z ideje hospodářské spolupráce, která měla zabránit, aby evropské státy spolu v budoucnu válčily. Pokud spolu budou evropské státy spolupracovat, není v jejich zájmu jakýkoliv konflikt. Po pádu nacistického režimu v Německu vznikla představa, že státy, které jsou založeny na národnostním principu, jsou hrozbou pro bezpečnost Evropy. Evropská myšlenka byla založena na vytvoření společného evropského národu, který bude brát ohledy na své rozmanité a široké potřeby. Také silná pozice USA a Sovětského svazu po 2. světové válce, vedla evropské představitele k přesvědčení, že je potřeba vytvořit silného partnera pro důležitá jednání se Sovětským svazem a USA. Hlavními propagátory evropské integrace po 2. světové válce byli francouzští politici Robert Schuman a Jean Monnet.

Dnešní Evropská unie, byla zpočátku založena jako Evropské společenství uhlí a oceli, Pařížskou dohodou v roce 1951. Uhlí a ocel byly považovány za jedny z nejdůležitějších surovin poválečné Evropy. Společenství se zabývalo pouze hospodářskou spoluprací mezi vybranými evropskými státy. Spolupráce částí evropských států se později rozšířila i na atomovou oblast a postupně vedla k vytvoření Evropského hospodářského společenství, které bylo v roce 1957 stvrzeno Římskými smlouvami, a jeho vznik vytvořil další prostor pro sbližování mezi zeměmi Evropského hospodářského společenství. Ty vedly postupně k odstranění vnitřních cel, které měly sloužit k utvoření společného trhu a volnému obchodu, a k vytvoření společné zemědělské politiky. Také došlo ke změně názvu z Evropského hospodářského společenství na Evropské společenství, které již ve svém názvu postrádalo prvotní hospodářský zájem.

V roce 1992 byl na základě Maastrichtské dohody vytvořen nový název, který změnil Evropské společenství na Evropskou unii. Mimo to, také určoval větší míru spolupráce členských zemí v oblasti společné zahraniční politiky, základních práv občanů Evropské unie a mnoho dalšího. Vzájemná spolupráce vedla i k dohodám o společné měně a dalšímu rozšíření Evropské unie. Česká republika zahájila na počátku devadesátých let 20. století přístupová jednání s Evropskou unií. Avšak k Evropské unii přistoupila Česká republika až 1. 5. 2004 na základě referenda, ve kterém se více než 70% voličů vyslovilo pro vstup do Evropské unie. Společně s Českou republikou přistoupilo k Evropské unii dalších devět

nových členů a jednalo se tak, o největší rozšíření Evropské unie. V současné době má Evropská unie 27 členských států a další země, jako například Chorvatsko a Turecko jsou zeměmi kandidátskými.

Václav Klaus a Evropská unie

Václav Klaus je u nás i v zahraničí znám svým negativním vztahem k Evropské unii, a proto je také často nazýván jako euroskeptik a i on sám se za něj považuje. Jeho vztah k Evropské unii je čistě pragmatický. Souhlasí s hospodářskou spoluprací mezi evropskými státy, která vede k jejich ekonomické prosperitě a rozvoji. Zásadně ale nesouhlasí s pojetím Evropského společenství, které se po Maastrichtské smlouvě změnilo v Evropskou unii, která je založena na vzájemné spolupráci ve všech oblastech státu. Tři pilíře tvoří páteř vzájemné spolupráce, která se týká oblasti ekonomické, zahraniční, ekologické, azylové, bezpečnostní, policejní a justiční spolupráce a dává tak vzniknout evropským úřadům, justici a dalším novým institucím. Vzniklá ekonomická a politická unie, která je nadřazena národním státům, a určuje jim pravidla, tu Václav Klaus zásadně odmítá. Nesdílí názor, se kterým byla Evropská unie zakládána, že pouze větší spolupráce v rámci evropského společenství zaručí obyvatelům Evropy blahobyt a mír. Václav Klaus je pro Evropu, která je založena na národnostních státech, které tvoří široké spektrum evropských států a každý z nich má velkou míru rozhodovacích pravomocí a zásadně se staví proti jakémukoliv omezování státní suverenity. Odmítá myšlenku jednotného evropského společenství, které je založeno na společné evropské ideologii, kterou nazývá europeismus. Ve svých kritikách poukazuje na skutečnost, že žádný evropský národ neexistuje a při rozhodovacích procesech každá země upřednostňuje své zájmy, a proto jsou dle něj malé země v Evropské unii znevýhodňovány. Nemají tolik možností a prostředků, jak hájit své zájmy, až jsou jejich národní zájmy zcela opomíjeny.

„Nevěřím, že jsme – osudově či svým geografickým umístěním – určeni být jen pouhými figurkami na evropské šachovnici (kdesi mezi Moskvou a Bruselem). Jsem si naopak jist, že máme právo a povinnost starat se – s vlastní neopakovatelnou zkušeností – o své vlastní zájmy.“²⁰

²⁰ KLAUS, V. Evropská integrace bez iluzí, 1.vyd. Praha: Knížní klub, 2011. ISBN 978-80-242-3326-0. s. 13.

Václav Klaus jako předseda vlády v polovině devadesátých let 20. století byl jedním z politiků, kteří formálně připravovali možný vstup do Evropské unie, a proto byla v roce 1996 podána žádost o členství v Evropské unii. Dále byla v roce 1998 zahájena přístupová jednání s Českou republikou a dalšími devíti kandidátskými státy. Václav Klaus se ve svém prvním kandidátském projevu na post prezidenta republiky vyjádřil o svém postoji k Evropské unii.

„Nejednou jsem v minulosti říkával - ať už to mnozí chtěli či nechtěli slyšet a ať už má slova interpretovali přesně, či účelově zkresleně - že pro naši zemi nemá přistoupení k Evropské unii alternativu. Byl jsem to ostatně já a mnou vedená koaliční vláda, kdo do Evropské unie podal přihlášku. Ve shodě s mnoha politickými proudy v Evropě jsem však po celou dobu dával zřetelně najevo, že nám nemůže být jedno, do jaké Unie vstupujeme a že ji nesmíme vidět jako idylický svět, v němž jedni chtějí pouze dobro těch druhých, zatímco zájmy svých národů a státních celků velkoryse přehlížejí. Tento realistický postoj způsobil, že ti spoluobčané, kteří toto pochopili, vstup do EU výrazně většinově podporují. Ozývají-li se ještě dnes oslavné triády na otevřenou bránu ke vstupu do EU a tváříme-li se jako by šlo o jednostrannou a velkou výhodu, prokazujeme občanům pro jejich rozhodování v jarním referendu medvědí službu. Správnější by bylo co nejotevřeněji hovořit jak o pozitivěch, tak o těžkostech, které nás po vstupu čekají, a hlavně v tom, jak konkrétně budeme zájmy naší země v současné Evropě hájit.“²¹

Václav Klaus a Euro

Václav Klaus je také znám svým negativním postojem k evropské měně - euru. Ta začala platit v eurozóně od 1. 1. 1999 a jejím cílem bylo snížit transakční náklady a kurzová rizika. Již před zavedením eura vyslovoval Václav Klaus značné pochybnosti o výhodnosti tohoto řešení, zvláště pro menší evropské státy. Jako argumenty proti evropskému měnovému sjednocování, uváděl převážně politickou motivaci pro takové jednání a nikoliv ekonomickou výhodnost tohoto řešení. Na příkladu Spojených států amerických uváděl rozdílnost měnové unie, která je v USA spojena s jednotným politickým vedením a v Evropě, kde takový jednotný politický systém neexistuje. Dále mezi svými argumenty uváděl značnou odlišnost mezi státy Evropské unie, které jsou dle jeho názoru příliš různorodé, než aby pro ně takovýto

²¹ KLAUS, V. *Tři projevy Václava Klause: Španělský sál-prezidentská volba*. 1. vyd. Praha: Press servis, 2003. ISBN 80-903269-0-0. s. 10 - 11

model mohl být výhodný. Dle jeho názoru takové uspořádání předpokládá propojenost pracovního trhu.

„Kde neexistuje mobilita a propojenost trhu práce, je potřeba mít flexibilní měnové kursy.“²²

Lisabonská smlouva

Lisabonská smlouva je jedna z nejdůležitějších smluv Evropské unie, která upravuje pravomoci evropských institucí a nahrazuje dřívější smlouvy, dle kterých se Evropská unie řídila. Touto smlouvou došlo k posílení evropských pravomocí a vzájemné spolupráce mezi státy unie. Smlouva musela před uvedením v platnost být ratifikována všemi státy Evropské unie. Státy měly různé metody schvalování, v některých státech byla pořádána i referenda. Mezi státy, které měly největší problém s ratifikací Lisabonské smlouvy, patřilo Irsko a Česká republika. V Irsku bylo pořádáno referendum, ve kterém bylo přijetí Lisabonské smlouvy odmítnuto. Následně po dalších vyjednáváních s Evropskou unií a splnění irských požadavků bylo v Irsku vypsáno druhé referendum, ve kterém se přes 60 % voličů vyjádřilo pro přijetí Lisabonské smlouvy. Po irské ratifikaci se čekalo na vyjádření České republiky, která jako poslední ze států Evropské unie, schválila Lisabonskou smlouvu.

Václav Klaus a Lisabonská smlouva

Václav Klaus od počátků Evropské unie je zásadním způsobem proti zvyšování pravomocí Evropské unie a rozšiřování vzájemné propojenosti a spolupráce mezi jednotlivými státy. Ratifikace Lisabonské smlouvy v České republice začala schválením v Poslanecké sněmovně a Senátu, ale Václav Klaus odmítl smlouvu stvrdit svým podpisem a vymohl si na Evropské unii výjimku, která se týkala neprolomení Benešových dekretů v otázce nároků sudetských Němců. Dále následovala stížnost několika senátorů převážně z ODS k Ústavnímu soudu, kteří požadovali přezkoumání částí Lisabonské smlouvy, jestli nejsou v rozporu s ústavou České republiky. Ústavní soud 3. listopadu 2009 došel k závěru, že Lisabonská smlouva není v rozporu s ústavou České republiky a výrazně doporučil Václavu Klausovi smlouvu podepsat. Václav Klaus nakonec i přes svůj veřejný nesouhlas Lisabonskou smlouvu podepsal, ihned po rozhodnutí Ústavního soudu České republiky, tedy 3. listopadu 2009.

²² KLAUS, V. *Evropa Václava Klause*. 2.vyd. Praha: Knížní klub, 2004. ISBN 80-242-1239-0. s. 186.

Přesto, že Lisabonská smlouva byla podepsána, Václav Klaus i nadále sděloval své přesvědčení, že jejím přijetím, ztrácí Česká republika svoji suverenitu a státní svrchovanost a dostává se tak do područí nového státu - Evropské unie. Je přesvědčen, že v současné době Evropská unie má všechny atributy státu. Má své symboly, prezidenta, úřady a také ústavu, za kterou Václav Klaus považuje Lisabonskou smlouvu.

„Pokud tato smlouva vstoupí v platnost, změní se jak mezinárodní postavení, tak i vnitřní poměry našeho státu. Oslabena bude i váha naší země při rozhodování, která probíhají v Evropské unii. Tím vším se změní i podmínky našeho členství, s nimiž naši občané vyslovili souhlas v referendu o Přístupové smlouvě. Demokraticky konstituované orgány našeho státu budou zbaveny možnosti rozhodovat o celé řadě oblastí veřejného života. Rozhodování bude předáno do rukou orgánů unijních, které dostatečné demokratické kontrole nepodléhají. Těm bude navíc umožněno, aby své pravomoci nad záležitostmi života naší země a jejích občanů dále rozšiřovaly podle svého uvážení a to bez našeho souhlasu.“²³

Lisabonská smlouva byla uvedena v platnost 1. prosince 2009. poté co ji ratifikovaly všechny členské státy Evropské unie.

9.2 Životní prostředí

Dle zákona České republiky o životním prostředí jím je vše, co vytváří přirozené podmínky existence organismů včetně člověka a je předpokladem jejich dalšího vývoje. Jeho složkami jsou zejména: ovzduší, voda, horniny, půda, organismy, ekosystémy a energie. V České republice se stav životního prostředí začal výrazněji řešit až v roce 1989, kdy byly pořádány demonstrace, které měly upozornit na špatný stav životního prostředí. Zákon o životním prostředí byl v České republice poprvé uzákoněn až v roce 1992.

Ve světě se stav životního prostředí řešil podstatně dříve. Již v roce 1968 situace vedla k založení Římského klubu, který se zabýval současným vývojem světa a limity jeho možného růstu s ohledem na životní prostředí. Římský klub měl mnoho významných členů z řad vědců i politiků, kteří prováděli výzkumy, na kterých ukazovali problémy vývoje světa a potřebu změnit přístup k životnímu prostředí. Poukazovali na vyčerpitelnost zdrojů, převážně půdních zdrojů pro obyvatelstvo, které přes značný populační růst, nebudou

²³ KLAUS, V. *Prezident republiky k Lisabonské smlouvě*. 1.vyd. Praha: Euromédia, 2009. 978-80-86938-86-8. s. 16.

obyvatelstvu stačit. S konkrétními závěry a termíny, přišli manželé Meadowsovi, kteří v roce 1972 zveřejnili zprávu s názvem Meze růstu, ve které předpovídali na základě počítačově simulovaného vývoje lidstva spotřebu přírodních zdrojů během 21. století. Na základě těchto alarmujících zpráv bylo uspořádáno mnoho konferencí, které se na konci 20. století zajímaly o stav životního prostředí a přijímaly opatření, která vedla ke snaze o jeho zlepšení. Také ekologické katastrofy, jako byl například Černobyl, vedly k zamyšlení nad současným stavem využívání přírody. Stále častěji byla kladena otázka, za jakou cenu se západní civilizace dostala na svoji úroveň. Bylo potřeba připustit, že za to může bezohlednost k životnímu prostředí a zemím třetího světa. V osmdesátých letech 20. století přichází koncepce trvale udržitelného rozvoje, na které spolupracovalo mnoho vyspělých států.

Přístup k přírodě

Ochrana životního prostředí do značné míry souvisí se vztahem člověka k přírodě. Dle environmentální etiky žil člověk z počátku v souladu s přírodou, ale došlo ke zlomu, kdy se člověk vydal proti přírodě. Značný vliv také na postoj člověka k přírodě mělo osvícenství, které dávalo do popředí pouze člověka a jeho zájmy a nebralo žádný ohled na jiné živé tvory. Antropocentrický přístup v sobě může zahrnovat dva naprosto protichůdné postoje. Jeden přístup, který vychází z výsadní pozice člověka, staví na myšlence, že člověk je ten, kdo by se měl starat o zemi, a také ten, kdo by ji měl spravovat pro budoucí generace. Z tohoto postoje vyplývá koncept udržitelného rozvoje. Druhý přístup, který také vychází z výsadního postavení člověka, považuje člověka za bytost, která má panovat nad ostatními a využívat je pro svůj vlastní prospěch, bez jakýchkoliv ohledů na přírodu.

Václav Klaus a životní prostředí

Václav Klaus se často vyjadřuje ve svých projevech k různým nařízením, která omezují lidskou činnost na úkor životního prostředí. Nesouhlasí s tím, že by měla být regulována lidská činnost na úkor přírody. Zastává přesvědčení, že vyspělé západní země při svém vývoji také nebraly ohled na stav přírody, a proto dle něj není správné, aby nyní vyspělé země diktovaly podmínky ostatním, méně vyspělým zemím světa. Václav Klaus vidí otázku životního prostředí a společné postupy v této oblasti jako další prostor pro vměšování se ostatních států do suverenity České republiky. Jeho postoj k přírodě je antropocentrický. Na prvním místě vidí potřeby člověka, které je potřeba uspokojit, třeba i na úkor přírody.

„Věříme-li centrální pozici člověka, pak to znamená, že nemůžeme souhlasit s ekologickými hesly typu „Země na prvním místě“ ani se zavádějícím konceptem udržitelného rozvoje. Tento koncept nedává do popředí ani přírodu, ani kvalitu životního prostředí, ale neskromné konstruktivistické ambice těch, kteří nad námi chtějí získat kontrolu.“²⁴

Dále zastává názor, že důvodem proč vyspělé země používají otázku životního prostředí, je velká priorita, kterou jí lidé dávají, protože jim na přírodě velmi záleží.

Globální oteplování

Za globální oteplování je považována změna klimatu, které se projevuje zvyšováním teploty na Zemi. Dle skupiny vědců jsou tyto změny zapříčiněny lidskou činností. Do atmosféry uniká velké množství oxidu uhličitého, oxidu dusičného, freonů a dalších škodlivých látek. Také spalováním fosilních paliv, kácením lesů a dalším odstraňováním rostlin. To zapříčiňuje, že se mění skleníkový efekt, který je potřebný pro udržování správné teploty, a také existenci vody na zemi. Změna skleníkového efektu vlivem působení skleníkových plynů změní chemické složení atmosféry, a tím dojde k oteplení planety. Vědci se domnívají, že vlivem globálního oteplování dochází k tání ledovců a tím k zaplavení nejnižše položených území, a také ke změnám v mořských proudech a změnám klimatu.

Problémem při studiu globálního oteplování je komplikovanost při měření teplotních hodnot. Stanice na měření teplot jsou rozmístěny nerovnoměrně po celé zemi, a také nelze dobře zohlednit, zda teplotní hodnoty v daném místě neovlivňují jiné další faktory. Také poměrně krátké časové období, po které jsou teploty měřeny, neumožňuje dlouhodobé srovnání. Na základě počítačových modelů dochází vědci k určitým předpokladům, které se ale z mnoha výše zmíněných důvodů nemusí naplnit. Proto část vědců nesouhlasí s globálním oteplováním jako výrazným problémem pro lidstvo a předkládanými omezeními v oblasti lidské činnosti.

Václav Klaus a globální oteplování

Václav Klaus je jedním z nejvýrazněji vystupujících politiků proti globálnímu oteplování.

²⁴ KLAUS, V. <http://www.ropak.detizeme.cz/> [online]. [vid. 19. 5. 2012] dostupné z:

<http://www.ropak.detizeme.cz/tz/86-prezident-vaclav-klaus-opet-soutezi-o-zelenou-perlu.html>

Jeho postoj globální oteplování naprosto odmítá. Zpochybňuje vědecký výzkum v této oblasti, a také odmítá, že je potřeba omezit lidskou činnost. Václav Klaus vidí ve výzkumu globálního oteplování, které přináší informace o tání ledovců, zaplavování níže položených míst, změnách klimatu, aj. pouhé vyvolání obav mezi lidmi, které donutí politickou reprezentaci k umožnění dalších zásahů do suverenity států.

„Environmentalisté se soustřeďují na to, že člověk přispívá ke klimatickým změnám a požadují okamžitá politická opatření založená na omezování ekonomického růstu, spotřeby a lidského chování, které považují za hazardní. Nevěří v budoucí ekonomický vývoj společnosti, neberou v úvahu technický pokrok, ze kterého se budou těšit budoucí generace a ignorují dávno prokázanou skutečnost, že čím vyšší je bohatství společnosti, tím vyšší je kvalita životního prostředí.“²⁵

Dále je Václav Klaus přesvědčen, že i kdyby byly pravdivé výzkumy vědců, kteří studují globální oteplování, tak oteplování planety probíhá v řádech desetin stupně a v poměrně dlouhém období, z hlediska lidského života, proto se Václav Klaus domnívá, že lidská schopnost přizpůsobit se, by stačila k tomu, aby člověk ve změněných podmínkách mohl bez obtíží žít. On věří ve velkou přizpůsobovací schopnost lidstva, a také v technický pokrok, který se bude dále vyvíjet a umožní lidem reagovat na nově vzniklé situace. Proto se domnívá, že je potřeba se dívat dopředu a vidět nové možnosti, které nová situace přinese. Přesto největším problémem, který Václav Klaus s globálním oteplováním má, je dle něj omezování demokracie, které je zapříčiněno velkým množstvím byrokratických nařízení, a které tak omezuje lidskou svobodu. Díky mnoha omezujícím opatřením v oblasti životního prostředí se Václav Klaus domnívá, že velmocí omezují svobodu států tím, že jim neumožňují, dle něj přehnanými ekologickými požadavky, jejich ekonomický rozvoj. Václav Klaus napsal knihu, která pojednává o jeho názorech na životní prostředí a globální oteplování. Nese název: *Modrá, nikoliv zelená planeta: Co je ohroženo: klima, nebo svoboda?*

„Moje odpověď na otázku, která je v podtitulu knihy: Co je ohroženo: klima, nebo svoboda?, je zcela rezolutní a jednoznačná. Ohrožena je svoboda, dnes dominantní společenský

²⁵ KLAUS, V. *Modrá planeta v ohrožení*, 1.vyd. Praha: Dokořán, 2009. ISBN 978-80-7363-277-9. s. 36.

a hospodářský řád, dnešní civilizace, dnešní prosperita rozvinutých zemí a dnešní šance rozvojových zemí podobnou úroveň prosperity dosáhnout. ²⁶

Václav Klaus přesto, že není klimatolog, ani není v této oblasti vzdělán, se pouští velmi často do diskuzí na téma životního prostředí a globálního oteplování. Domnívá se, že životní prostředí a globální oteplování je spíše politický a ekonomický problém, ke kterému jako politik a ekonom, má mnoho co říci. Své názory často sděluje navzdory postojům, které zastává vláda České republiky.

9.3 Prezidentská funkce

Česká republika je parlamentní demokracií, ve které je vláda odpovědná parlamentu. Postavení hlavy státu je v parlamentních demokraciích jako je Česká republika spíše neutrální a má být jakýmsi dohlížitelem nad politickou situací v zemi. Prezident byl v České republice volen nepřímo, a proto nevstupoval do politické situace s vlastním volebním programem. V současné době bude volba nového prezidenta probíhat přímou volbou. Dle ústavy České republiky je moc ve státě dělena do tří složek. Na moc zákonodárnou, výkonnou a soudní. Prezident republiky je v ústavě českého státu součástí moci výkonné společně s vládou. Vzájemně dochází k ovlivňování mezi prezidentem a vládou, ale ne k podřizování jednoho orgánu druhému. Václav Klaus se vyjádřil k pravomocím prezidenta ve svém kandidátském projevu takto:

„Těžiště prezidentské funkce nespočívá ve vnitropolitické oblasti a prezident nesmí vytvářet protiváhu výkonné či legislativní moci. Od toho je tu vláda a parlament, od toho jsou tu voliči, kteří svým rozhodnutím vytváří tu či onu politickou situaci. Jen oni ji mohou korigovat. Systém ústavních pojistek je u nás dostatečný. Právě proto, že nemáme ani prezidentský, ani poloprezidentský ústavní systém, by bylo nešťastné, kdyby autorita prezidentského úřadu vstupovala do oblastí, které jí z definice nepřísluší a v nichž by prezident permanentně soupeřil s vládou nebo parlamentem. Jednání prezidenta musí být činorodé a aktivní, nikoliv však aktivistické. Prezident nesmí být hybatelem politické scény, ale nenápadnou autoritou

²⁶ KLAUS, V. *Modrá planeta v ohrožení*, 1.vyd. Praha: Dokořán, 2009. ISBN 978-80-7363-277-9. s. 108.

schopnou nepřímou ovlivňovat politické procesy. Přímou má prezident v legislativním procesu vystupovat jen výjimečně. ²⁷

Dle ústavy České republiky jsou záležitosti týkající se prezidenta republiky určeny v hlavě třetí, která se zabývá mocí výkonnou, přesněji v článku 54 až článku 66 ústavy České republiky. Prezident republiky je hlavou státu a je volen parlamentem na společné schůzi obou komor. Volební období prezidenta trvá po dobu pěti let a nikdo nemůže být zvolen více než dvakrát po sobě. Prezidentem republiky se může stát osoba, která je volitelná do Senátu. Ústava upravuje podmínky volby a její průběh, a také způsob nabytí úřadu formou prezidentského slibu. Dále pojednává o právech prezidenta na účast při zasedáních obou komor parlamentu, schůzi parlamentu i možnost individuálního projednání s vládou nebo jejími jednotlivými členy. Ústava v oblasti prezidenta republiky řeší také nemožnost jeho trestního stíhání a postup v případě uvolnění prezidentského úřadu. Ovšem, dle mého názoru, jsou nejdůležitější v hlavě třetí články 62 a 63, který pojednává o pravomocích prezidenta.²⁸

Václav Klaus a spor o odvolání předsedkyně Nejvyššího soudu

Václav Klaus je prezidentem republiky, který se často zmiňuje o svých pravomocích a často kvůli nim jde do sporu. Dle ústavy jsou vyjmenovány poměrně přesně, přesto dochází v případě mnohých sporů k problematickým výkladům, jako je tomu například v případě sporu o odvolání předsedkyně Nejvyššího soudu Ivy Brožové, který se dostal až před Ústavní soud.

Václav Klaus společně s předsedou vlády odvolal dne 30. 1. 2006 předsedkyni Nejvyššího soudu Ivu Brožovou. Ta proti tomuto postupu podala odvolání k Ústavnímu soudu a také stížnost ke správnímu soudu, protože se domnívala, že byla porušena její základní lidská práva. Dále podala ústavní stížnost na protiústavnost zákona o soudech a soudcích, který umožňoval její odvolání tím, kdo ji do funkce jmenoval. Dovolávala se dle ústavy práva na nezávislost soudu a soudců. Díky neodvolatelnosti soudců má ústava zaručovat jejich nezávislost a nemožnost soudce politicky ovlivňovat. Dále ve své stížnosti poukazovala na porušení principu dělby moci, který je postaven na nezávislém soudnictví, které není

²⁷ KLAUS, V.: *Tři projevy Václava Klause: Španělský sál-prezidentská volba*. 1.vyd. Praha: Press servis, 2003. ISBN 80-903269-0-0. s. 13 - 14

²⁸ Viz. příloha Č. 2 - Ústava České republiky, hlava třetí, čl. 62 a 63

ovlivňováno politiky a politickými zájmy. Dle ústavy může být soudce odvolán pouze v případě, že je proti němu zahájeno kárné řízení. V případě svého odvolání Iva Brožová argumentovala neoddělitelností funkce soudkyně a předsedkyně Nejvyššího soudu, které dle jejího pojetí nelze oddělit. Zásahem výkonné moci v podobě prezidenta republiky a předsedy vlády se domnívala, že došlo k nepřipustnému zásahu do pravomocí soudní moci.

Rozhodnutí Ústavního soudu

Ústavní soud se rozhodl na základě předložené žaloby vyhovět požadavku Ivy Brožové a zrušil její odvolání z funkce předsedkyně Nejvyššího soudu. Na základě předložených argumentů uznal, že její odvolání bylo protiústavní. Rozhodnutí Ústavního soudu nebylo jednomyslné, a proti jeho rozhodnutí vystoupili tři jeho členové: Pavel Rychetský, Vladimír Kůrka a Ivana Janů.

Pavel Rychetský vystoupil se stanoviskem, které šlo proti rozhodnutí Ústavního soudu a ve svém odůvodnění dal za pravdu Václavu Klausovi a mnohým dalším, kteří odvolání Ivy Brožové nepovažovali za protiústavní. Pavel Rychetský ve svém zdůvodnění odlišného stanoviska, než které vydal Ústavní soud, poukazoval na to, že stěžovatelka nepoužila všechny procesní prostředky, které jí zákon poskytuje. Dále se také domnívá, stejně jako Václav Klaus, že naprostým oddělením soudní moci dochází k opomenutí principu dělby moci, která je zároveň principem vyváženosti a vzájemné kontroly. Václav Klaus se také s předsedou Ústavního soudu shoduje na možnosti oddělit funkci soudce od funkce předsedkyně Nejvyššího soudu, která dle jejich názoru je funkcí spíše manažerskou a správní a nemá vliv na samotné soudcovské rozhodování dané osoby. Václav Klaus i Pavel Rychetský se proto domnívají, že rozhodnutí o odvolání předsedkyně Nejvyššího soudu bylo v souladu s ústavou a nenarušuje a neovlivňuje soudcovskou funkci Ivy Brožové.

„Je nepřijatelné, aby za výkon této funkce, jež je svojí povahou obdobná manažerským a jiným vedoucím funkcím, neexistovala prostá odpovědnost vůči nadřízenému za odpovídající výsledky. Soudci a soudy jsou odpovědní za nezávislé rozhodování, ale vláda je odpovědná za řádné fungování justice po organizační stránce. I v západní Evropě je jediným široce přijímaným postulátem nezávislost justiční funkce soudů, způsob administrativního řízení

soudů se v jednotlivých státech významně liší a je věcí zákonodárce, nikoliv Ústavního soudu, jak je řeší.“²⁹

Václav Klaus a soudcokracie

Václav Klaus se často dostává do sporu se soudci a soudy, které obviňuje z přehnaného zasahování do fungování státu. Podobně tomu bylo i ve výše zmiňovaném případě odvolání předsedkyně Nejvyššího soudu, a její následné stížnosti, které Ústavní soud vyhověl.

„V tomto rozhodnutí jednoho ze senátů Ústavního soudu vidím nebezpečný posun našich polistopadových poměrů od parlamentní demokracie k soudcovskému korporativismu a k dosažení ničím neomezené soudcovské autonomie, která nikde ve světě v takové podobě neexistuje.“³⁰

Václav Klaus obviňuje soudy z přehnaného aktivismu, kterým dle jeho názoru, řídí stát. Z tohoto přesvědčení varuje před soudcokracií, která ohrožuje stav demokracie v České republice.

9.4 Václav Klaus a vztah k ODS

Václav Klaus je dodnes nejvýznamnějším členem ODS, který stál u jejího vzniku a byl jejím hlavním spoluzakladatelem. Dne 21. 4. 1991 se stal prvním předsedou ODS a poté byl do této funkce zvolen ještě pětkrát. Projevil se jako jakýsi ideový vůdce této pravicové strany, který svými názory silně ovlivňoval směr, kterým se ODS ubírala. Hlavní myšlenky a názory se značně shodují, ať již v otázce volného trhu, svobodného podnikání nebo přístupu k Evropské unii. Václav Klaus po dlouhou dobu byl autoritou, které se nikdo z členů ODS nevyrovnal. Byl deset let předsedou strany a také opakovaně předsedou vlády a díky těmto skutečnostem měl v ODS značný vliv.

Ovšem po neúspěchu ve volbách do Poslanecké sněmovny v roce 2002 se rozhodl odstoupit z čela ODS. Jeho odstup umožnil kariérní postup lidem v ODS, kteří do té doby stáli pouze v jeho stínu. Jeho nástupcem se stal do té doby poměrně neznámý Mirek Topolánek, který zvítězil nad Petrem Nečasem. Po svém vítězství jmenoval Mirek Topolánek

²⁹ MUZIKÁŘ, K. Ústavní soud překročil pravomoci. In LOUŽEK, M. ed. Soudcokracie v ČR fikce, nebo realita? Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, 2006. ISSN 1213-3299. s. 69.

³⁰ KLAUS, V. Prohlášení prezidenta k rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 12. září 2006. In LOUŽEK, M. ed. Soudcokracie v ČR fikce, nebo realita? Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, 2006. ISSN 1213-3299. s. 11.

čestným předsedou ODS právě Václava Klause, což svědčí o jeho velké popularitě a autoritě, kterou u členů ODS měl. V roce 2003 se rozhodl kandidovat na prezidenta republiky a byl členy ODS ve své kandidatuře bezvýhradně podpořen. Přesto prezidentská volba nebyla pro Václava Klause bez komplikací a i přes podporu ODS byl zvolen až při třetí prezidentské volbě. Ve své první kandidatuře se utkal s velkým množstvím kandidátů, mezi které patřil Jaroslav Bureš, Miroslav Kříženecký, Petr Pithart, Miloš Zeman, Jaroslava Moserová a Jan Sokol. Přes velké množství kandidátů zvítězil ve třetí volbě, 28. února 2003 Václav Klaus.

Na rozdíl od předchozího prezidenta Václava Havla, kterého mnozí považovali za apolitického, měl Václav Klaus předem danou politickou minulost, která byla pevně spjata právě s ODS. Jeho názory jsou již po mnoho let silně pravicově orientovány, a proto mnozí polemizovali o tom, zda je schopen určité nestrannosti v rozhodování a rovnému přístupu k různým politickým stranám. Ve svých politických rozhodnutích ve funkci prezidenta republiky byl Václav Klaus podporován právě ODS. Přesto, že se mu dostávalo od ODS značné podpory, jak v prezidentských kandidaturách, tak při podpoře jeho názorů, byl Václav Klaus také kritikem strany, kterou zakládal. Nejčastěji stranu kritizoval za přílišné odklonění se od pravicových ideálů a za přiklonění se k politickému středu. Dále za příliš vstřícný postoj k Evropské unii. Václav Klaus byl za pomoci členů ODS zvolen i ve své druhé prezidentské kandidatuře prezidentem republiky. Na konci roku 2008 se rozhodl pro odlišnost názorů se směřováním a vedením strany, vzdát se funkce čestného předsedy strany, které oznámil 6. 12. 2008 na volebním kongresu ODS v Praze.

„Tato politika není tou, se kterou jsem ODS zakládal a dlouhá léta vedl. Abych probíhající přeměně ODS ze strany pravicové a občanské ve stranu politického středu a stranu spíše lobbyistických zájmů než idejí nestál v cestě, rozhodl jsem se poděkovat Vám za titul čestného předsedy a tohoto titulu se dnes, na tomto místě, definitivně vzdát.“³¹

Takto Václav Klaus ukončil své letité propojení se stranou ODS. Jeho rozhodnutí se vzdát titulu čestného předsedy přišlo po jeho druhé úspěšné volbě prezidentem republiky, ke kterému mu pomohli právě členové ODS. Jeho rozhodnutí vzbudilo různé reakce, u některých členů nostalgii, u jiných názor, že Václav Klaus nezvládl skutečnost, že měl

³¹ Přepis projevu Václava Klause proneseného 6. 12. 2008 na kongresu ODS v Praze. Dostupné online z: http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/politika/projev-vaclava-klause-na-kongresu-ods_94384.html

na fungování strany menší vliv než dříve. Václav Klaus se rozhodl své rozhodnutí dále nekomentovat, a tak neposkytl, kromě veřejného prohlášení, žádné další vysvětlení. ODS zažila svůj raketový start, při kterém dosahovala obrovských úspěchů a popularity. Prožila i hluboké pády po prohraných volbách a finančních skandálech. Přesto se vždy znovu objeví na politické scéně jako silný hráč, se kterým je potřeba počítat. V současné době sestavila ODS společně s ostatními partnery koaliční vládu, která stále vládne, byť s problémy, v České republice.

9.5 Hodnocení Václava Klause v prezidentském období

Václav Klaus zastává v České republice funkci prezidenta již po dvě období. Přesto, že ani v jedné z jeho prezidentských voleb nebyl jasným vítězem a měl často silné soupeře, získal v České republice ojedinělou pozici a jeho politický postup byl završen prezidentskou funkcí. Tato funkce mu umožnila ještě výrazněji prezentovat své názory. Je zván, aby promlouval při mnohých příležitostech, a prezidentská funkce dodává jeho slovům váženosti. Přesto je potřeba jeho názory podrobit přezkoumání.

Jeho postoj k Evropské unii vede proti názoru občanů, kteří v referendu vyjádřili svůj kladný postoj ke vstupu do Evropské unie. V tomto směru je zřejmé, že se Evropská unie jako společenství musí určitým způsobem vyvíjet, a proto přijímá zákony, které vedou k dalšímu sblížení mezi evropskými státy. Snaha o zmírnění nebo zastavení této integrace je dle mého názoru nemožná. Dnešní svět je velmi globalizován a není možné žít bez ohledu na ostatní státy. Tato politika není možná z pohledu ekonomického i politického, protože nás velmi ovlivňují světové události, ale i zákony jiných zemí. Proto je dle mého názoru dobré, pokud evropské státy dojdou ke společnému řešení ekonomických či politických problémů. Václav Klaus také často apeluje na národnostní cítění a suverenitu státu, kterou cítí v Evropské unii ohroženu. Domnívám se, že přehnaný nacionalismus je spíše problémem, který vede k netoleranci a nesnášenlivosti než k posílení státní suverenity. V globalizovaném světě dochází ke kontaktu s odlišnými národy a kulturami, které by dle mého názoru měly probíhat na přátelské bázi, které je podmíněno tolerancí a otevřeností, umožní to obohacení i českého národa.

Pro Václava Klause je také stěžejním tématem otázka životního prostředí a jeho ochrany, kterou nepovažuje za důležitou. Jeho pozornost se upírá převážně na zákony, které se zabývají ochranou přírody a které dle jeho názoru omezují svobodu občanů a umožňují

environmentalistům zasahovat do politiky jednotlivých států. Otázka globálního oteplování a jeho příčin přísluší spíše klimatologům, přesto se domnívám, že je důležité korigovat lidskou činnost a pracovat na ochraně životního prostředí, ať již lidská činnost způsobuje globální oteplování či nikoliv. Názory mnohých odborníků, dle výzkumů, potvrzují globální oteplování jako výrazný problém posledních let, proto považují jejich názory za více relevantní než názory Václava Klause.

Václav Klaus se jako prezident republiky dostává do sporu o pravomoce prezidenta republiky, pravomoce soudů a také je často ve sporu s Ústavním soudem. Nejvýrazněji kritizuje velkou moc soudů, kterou nazývá soudcokracií. V nejznámějším případě sporu s předsedkyní Nejvyššího soudu obviňuje Ústavní soud z přehnaného zasahování do pravomocí prezidenta. Myslím si, že navzdory odlišným reakcím, které rozsudek Ústavního soudu vyvolal, se nejednalo o zasahování do pravomocí výkonné moci. Zastávám názor shodný s rozhodnutím Ústavního soudu, že lze těžko oddělit funkci manažerskou a soudcovskou, kterou v sobě post předsedkyně Nejvyššího soudu má. K ovlivňování soudcovského rozhodnutí by mohlo docházet omezením financí, které by ministerstvo spravedlnosti neposkytlo jejímu úřadu. Pokud mají demokratické principy fungovat, musí být zajištěna nezávislost soudů, které nebudou vázány na stávající politickou situaci.

Na vztahu ODS a Václava Klause lze dobře vidět jeho politickou strategii. Protože stál u zrodu této strany, měl mezi jejími členy velkou autoritu a mohl výrazným způsobem ovlivňovat směřování strany. S touto stranou uspěl v několika volbách a stal se její hlavní tváří, ovšem v případě neprůhledného financování strany se distancoval od činnosti svých kolegů a spolustraníků. Po prohraných volbách se pokusil o kritické sebehodnocení, když nabídl funkci předsedy strany, ale opět byl podpořen straníky ve své funkci. V roce 2002 se vzdal pozice předsedy ODS z důvodu prezidentské kandidatury. Václav Klaus využil členů ODS, kteří ho bezvýhradně podpořili v prezidentské kandidatuře a to v roce 2003 i v roce 2008. Po své druhé volbě prezidentem republiky v roce 2008 se o pár měsíců později na konci roku 2008 vzdal svého titulu čestného předsedy ODS. Dle mého názoru využil Václav Klaus ODS pro cestu ke svému úspěchu. V situaci, kdy bylo možné využít popularitu strany, tak ji maximálně využíval, ovšem v případě, kdy mu již strana nemohla být nápomocna v jeho politické kariéře, rozhodl se stranu opustit.

10 Závěrem

Václav Klaus, jako osoba ambiciózní, známá, významná a provokující, která vzbuzuje pozornost. Výborný politický stratég a ještě lepší improvizátor. Kariéra, kterou si během svého dvacetiletého působení na politické scéně vybudoval, je ojedinělou. Cílem práce bylo představit jeho politickou dráhu, která se od konce osmdesátých let neustále vyvíjela, až dospěla k nejprestižnější funkci, funkci prezidenta republiky. Během svého dlouholetého působení učinil závažná rozhodnutí, která ovlivnila fungování a chod České republiky. Tato rozhodnutí je potřeba zasazovat do historického kontextu a pro lepší zhodnocení je lépe zvolit větší časový odstup a pokud možno nebýt zaujatým. Toto jsem měla za cíl učinit ve své práci. Vzhledem k roku svého narození nejsem přímým svědkem událostí a blíže si postavu Václava Klause vybavuji až v jeho prezidentském období. Domnívám se, že si lépe než pamětník události, mohu zachovat svoji objektivitu.

Při své práci jsem se setkala s velkým množstvím informací, které byly často tendenční. Václav Klaus je osobou, která není nikomu lhostejná. Buď má své zaryté odpůrce, kterým je například politolog Jiří Pehe nebo své věrné stoupence, kteří se často sdružují kolem Centra pro ekonomiku a politiku nebo v současné době v prezidentské kanceláři. Mým cílem bylo pracovat s prameny kriticky a představit tak názory Václava Klause bez zbytečných emocí. Nejčastější otázka, kterou jsem během posledního roku dostávala, byla, proč jsem si vybrala právě Václava Klause. Mnozí se pohoršovali nad vybraným tématem a ptali se, proč jsem si nevybrala jiné, zajímavější téma, jiní zmiňovali známé problematiku kauzy a další jmenovali kuriozity s ním spojené. Přesto se domnívám, že by bylo velkou chybou vnímat Václava Klause pouze jako nudného politika, člověka s kontroverzními názory nebo za podivína.

Václav Klaus je v dnešní době již muž ve zralém věku, který při rekapitulaci svého dosavadního života může vidět mnoho kariérních úspěchů, které mu mnozí závidí. V současné době dokončuje své druhé prezidentské období. Domnívám se, že Václav Klaus již ve svém pokročilém věku nepřemýšlí nad další politickou kariérou. Dle mého názoru ukončí svou politickou činnost společně s prezidentským obdobím. Přesto je Václav Klaus velmi zvyklý na roli výrazné politické osobnosti, kterou po léta zastával. Záleží, jestli bude schopen odejít z vrcholné politiky a přijmout novou roli, ve které se stane opět „pouhým“ občanem. V opačném případě se domnívám, že by jeho politické působení mělo značně klesající tendence.

11 Použité zdroje

Tištěné zdroje:

- DAVID, R. *Ústava České republiky : úplné znění doplněné poznámkami, úvodem do problematiky a výběrem ze soudních případů ; Listina základních práv a svobod*. 3. přeprac. vyd. Olomouc: Nakladatelství olomouc, 2001. ISBN 80-7182-109-8.
- JÜNGLING, P., KOUDELA, T., ŽANTOVSKÝ, P. *Tak pravil Václav Klaus*, 1.vyd. Praha: Votobia, 1998. ISBN 80-7220-069-0.
- KLAUS, V. *Evropa Václava Klause*. 2.vyd. Praha: Knižní klub, 2004. ISBN 80-242-1239-0.
- KLAUS, V. *Evropská integrace bez iluzí*, 1.vyd. Praha: Knižní klub, 2011. ISBN 978-80-242-3326-0.
- KLAUS, V. *Kde začíná zítřek*. 1.vyd. Praha: Knižní klub, 2009. ISBN 978-80-242-2599-9.
- KLAUS, V. *Modrá planeta v ohrožení*, 1.vyd. Praha: Dokořán, 2009. ISBN 978-80-7363-277-9.
- KLAUS, V.: *Tři projevy Václava Klause: Španělský sál-prezidentská volba*. 1.vyd. Praha: Press servis, 2003. ISBN 80-903269-0-0.
- KLAUS, V. *Václav Klaus narovinu: hovory V. K. s Petrem Hájkem nejen o tom, co bylo, je a bude*. 1.vyd. Praha: Rabbit & Rabbit, 2001. ISBN 80-86335-03-8.
- KLÍČ, Z., SOKOL, P. *20 let Občanské demokratické strany: 1991-2011*. 1. vyd. Praha: ODS Publishing, 2011. ISBN 978-80-254-9937-5.
- LOUŽEK, M. ed. *Soudcokracie v ČR fikce, nebo realita?* Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, 2006. ISSN 1213-3299.
- PEHE, J. *Klaus: Portrét politika ve dvaceti obrazech*. 1.vyd. Praha: Prostor, 2010. ISBN 978-80-7260-240-7.
- PITHART, P. *Po devětaosmdesátém: KDO JSME? : mezi vzpomínkami a reflexí: texty z let 1992-1996*. 1. vyd. Bratislava: Kalligram, 1998. ISBN 80-7149-204-3.
- ŠVEJNAR, J. *Strategie ekonomické přeměny Československa*, 1. vyd. Praha: Lidové noviny, 1990. ISBN 80-7106-008-9.
- TABERY, E. *Vládneme, nerušit: Opoziční smlouva a její dědictví*. 1.vyd. Praha, Litomyšl: Paseka, 2006. ISBN 978-80-7260-240-7.
- ZEMAN, M. *Jak jsem se mylil v politice*. 1.vyd. Praha: Ottovo nakladatelství, 2005. ISBN 80-7360-260-1.

Online zdroje:

Dokument Erika Taberyho a Tomáše Kudrny, Vlédneme, nerušit. Dostupné z :
<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10123147075/>

www.klaus.cz

Speciál ČT24: Kuponová privatizace – československý bestseller. Dostupné z
<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/exkluzivne-ct24/141270-special-ct24-kuponova-privatizace-ceskoslovensky-bestseller/>

www.volby.cz

1 Příloha č. 1: Text opoziční smlouvy

SMLOUVA

o vytvoření stabilního politického prostředí v České republice

uzavřená mezi Českou stranou sociálně demokratickou a Občanskou demokratickou stranou.

Preambule

Výše jmenované strany, v uvědomění hrozby politické nestability a v zájmu zachování základních demokratických principů, vědomy si odpovědnosti dané jim voliči, vědomy si odpovědnosti za zajištění dlouhodobé politické nestability v České republice a za pokračování ekonomické a společenské transformace započaté v listopadu 1989 a vědomy si dále odpovědnosti za postavení České republiky ve světě, uzavírají mezi sebou tuto smlouvu o vytvoření stabilního politického prostředí v České republice. Tato smlouva upravuje procedurální otázky vztahu smluvních stran.

I.

Výše jmenované strany se zavazují, že budou respektovat právo té z těchto stran, která zvítězila ve volbách, sestavit vládu České republiky, a vyjádří tento respekt neúčastí poslanců druhé strany při hlasování o důvěře vlády.

II.

Výše jmenované strany se zavazují, že budou respektovat právo té z těchto stran, která se ve volbách umístila na druhém místě, být této vládě opozicí, a budou dále respektovat tohoto práva vyplývající z postavení, definované v následujících bodech

III.

Výše jmenované strany se zavazují, že budou respektovat právo opoziční strany obsadit místa předsedů obou komor Parlamentu České republiky a vyjádří respektování tohoto práva hlasováním pro kandidáty navržené opoziční stranou.

IV.

Výše jmenované strany se zavazují, že při ustavování orgánů Parlamentu České republiky budou postupovat po vzájemné dohodě.

V.

Výše jmenované strany se zavazují, že budou respektovat právo opoziční strany zastávat místa vedoucích kontrolních orgánů Poslanecké sněmovny (Komise pro kontrolu BIS, komise pro kontrolu vojenského obranného zpravodajství), předsedy rozpočtového výboru Poslanecké sněmovny a prezidenta NKÚ, a to buď přímo, nebo prostřednictvím opoziční stranou nominovaného neustraníka.

VI.

Výše jmenované strany se zavazují, že v průběhu volebního období Poslanecké sněmovny žádná z nich nevyvolá hlasování o nedůvěře vládě ani nevyužije ústavních možností vedoucích k rozpuštění Poslanecké sněmovny, a budou-li takové návrhy předloženy jiným politickým subjektem, nepodpoří je hlasováním. V případě hlasování o jednotlivých zákonech (včetně rozpočtu) nejsou výše jmenované strany nijak vázány.

VII.

Výše jmenované strany se zavazují předložit do 12 měsíců od podepsání této dohody návrh takových úprav Ústavy a dalších zákonů, které přesněji vymezí kompetence jednotlivých ústavních orgánů, postupů při jejich ustavení, a v souladu s ústavními principy České republiky posílí význam výsledků soutěže politických stran.

VIII.

Výše jmenované strany se zavazují, že budou na základě vyžádání předsedů těchto stran nebo předsedů parlamentních klubů konzultovat způsob řešení zahraničněpolitických a vnitropolitických otázek před jejich projednáváním v Parlamentu ČR, majíce vždy na zřeteli stabilitu, prosperitu a postavení České republiky ve světě.

IX.

Výše jmenované strany se zavazují, že po dobu trvání této smlouvy neuzavřou koalici nebo dohodu se třetí politickou stranou, která by znamenala vstup této strany do vlády nebo která by vedla k přeobsazení některé z funkcí vymezených touto smlouvou. Dále se zavazují, že neuzavřou se třetí stranou trvalou dohodu o hlasování v Parlamentu ČR a dále bez předběžné konzultace nenavrhnou za člena vlády nestraníka.

X.

Tato smlouva je vypověditelná v případě porušení jakéhokoliv bodu této smlouvy. V případě, že jedna ze stran dospěje k názoru, že smlouva není podstatným způsobem plněna a že vznikají důvody pro její vypovězení, požádá o svolání smírčího řízení, na které každá ze stran deleguje tři zplnomocněné zástupce. Cílem smírčího řízení je dospět k řešení sporné situace při zachování platnosti smlouvy. Návrhy na řešení vzniklé ve smírčím řízení projednají příslušné orgány obou politických stran, které přijmou konečný závěr, se kterým seznámí v první řadě druhou smluvní stranu.

V Praze dne 9. července 1998 v pěti vyhotoveních.

2 Příloha č. 2 - Ústava České republiky, hlava třetí

Článek 62

Prezident republiky

- a) jmenuje a odvolává předsedu a další členy vlády a přijímá jejich demisi, odvolává vládu a přijímá její demisi,
- b) svolává zasedání Poslanecké sněmovny,
- c) rozpouští Poslaneckou sněmovnu,
- d) pověřuje vládu, jejíž demisi přijal nebo kterou odvolal, vykonáváním jejích funkcí prozatímně až do jmenování nové vlády,
- e) jmenuje soudce Ústavního soudu, jeho předsedu a místopředsedy,
- f) jmenuje ze soudců předsedu a místopředsedy Nejvyššího soudu,
- g) odpouští a zmírňuje tresty uložené soudem, nařizuje, aby se trestní řízení nezahajovalo, a bylo-li zahájeno, aby se v něm nepokračovalo, a zahlazuje odsouzení,
- h) má právo vrátit Parlamentu přijatý zákon s výjimkou zákona ústavního,
- i) podepisuje zákony,
- j) jmenuje prezidenta a viceprezidenta Nejvyššího kontrolního úřadu,
- k) jmenuje členy Bankovní rady České národní banky,
- l) vyhláší referendum o přistoupení České republiky k Evropské unii a jeho výsledek.

Článek 63

(1) Prezident republiky dále

- a) zastupuje stát navenek,
- b) sjednává a ratifikuje mezinárodní smlouvy; sjednávání mezinárodních smluv může přenést na vládu nebo s jejím souhlasem na její jednotlivé členy,
- c) je vrchním velitelem ozbrojených sil,
- d) přijímá vedoucí zastupitelských misí,
- e) pověřuje a odvolává vedoucí zastupitelských misí,
- f) vyhláší volby do Poslanecké sněmovny a do Senátu,
- g) jmenuje a povyšuje generály,
- h) propůjčuje a uděluje státní vyznamenání, nezmocní-li k tomu jiný orgán,
- i) jmenuje soudce,

j) má právo udělovat amnestii.

(2) Prezidentovi republiky přísluší vykonávat i pravomoci, které nejsou výslovně v ústavním zákoně uvedeny, stanoví-li tak zákon.

(3) Rozhodnutí prezidenta republiky vydané podle odstavce 1 a 2 vyžaduje ke své platnosti spolupodpis předsedy vlády nebo jím pověřeného člena vlády.

(4) Za rozhodnutí prezidenta republiky, které vyžaduje spolupodpis předsedy vlády nebo jím pověřeného člena vlády, odpovídá vláda.